

8. Iskolaérettség és mozgástér

2009.
6–7.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2009. AUGUSZTUS–SZEPTEMBER • ÚJ ÉVFOLYAM • 6–7. SZÁM

Tanévkezdeti dilemmák

1.

Szókinsz, reform, megfelelés

2.

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

ÁRA 2,5 LEI

Ajándék a hűséges Cimbora-olvasóknak

Kíváncsivá szeretnénk tenni cimboráinkat, az irodalom (kortárs szépirodalom) és művelődés, képzőművészet, néprajz, történelem, természetvédelem megannyi színes és érdekes témája iránt – ezért került a fejléc alá 2006-ban, a *Cimbora* újraindításakor a *Kíváncsi diákok lapja* alcím. Segítségül

A 11. Cimbora Kaláka Tábor, 2009. július

hívtuk Cimbit, a Csillag István képzőművész által megrajzolt ördögfiókat, akinek rontott helyesírással havonta közölt naplója olvasóink kedvencévé vált.

A *Cimbora* szerkesztésekor a tömegkultúrával szembeni alternatívák felmutatását tartjuk fontosnak, és a kulturális értékek gyerekekhez közelítő bemutatását, a gondolkodásra, aktív életre való ösztönzést. És mert mi is kíváncsiak vagyunk, elsősorban a megszólított korosztályra, az 5–8. osztályos diákokra, a folyóirat bemutatkozási lehetőséget nyújt számukra, és a nyaranta megrendezett Cimbora Kaláka Táborban létrejön a közvetlen kapcsolat szerkesztők, szerzők és olvasók között.

Az ajándék Cimbora borítója

FARKAS KINGA
a *Cimbora* főszerkesztője

www.cimbora.net

Kedves Óvónők, Tanítók, Nevelő Kollégák!

Minden tanév kezdetén olyan izgalommal kopogunk be Önökhöz, mint Petőfi az édesanyjához: „Mit mondok majd először is kedvest, szépet neki?” ...Kedveset, szépet és biztatót. Mert végtelen lelki erőre van szüksége a nevelőnek, hogy ne fogyjon el a bizakodása, a szeretete, ne kopjon mosolyának fénye, ne apadjon ötleteinek forrása.

Nem kínálunk csodaszert mindezek pótlására, csak két gyermeklapot, amelyek havonta erőt, bizakodást, szeretetet, mosolyt és ötletet hoznak mindenkinek, aki fellapozza őket.

Köszönjük, hogy ragaszkodnak hozzánk, munkájukban használják, tanítványaiknak ajánlják a *Napsugárt* és a *Szivárványt*. Köszönjük, hogy vállalják a terjesztés nehézségeit.

Köszönjük a sok levelet, kézimunkaötletet, műsoranyagot, beszámolót, gyermekrajzot, írást, megfigyelt.

Az új tanévben mi is újdonsággal lépünk meg olvasóinkat: közelgő 30. születésnapjára a *Szivárvány* formátuma megváltozott, mindkét folyóiratunk 32 oldalas és végesvéig színes lett.

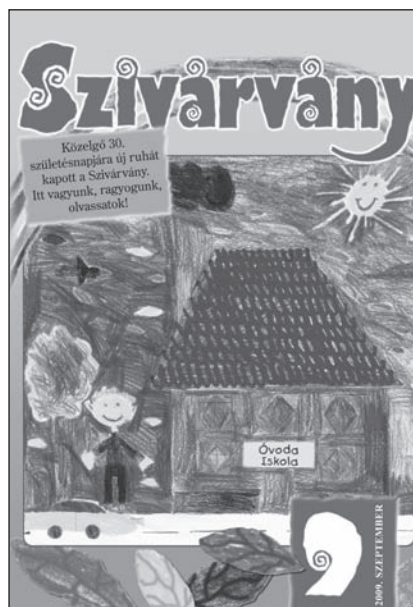
A szülőknél szóló meglepetésünk pedig az, hogy 4 oldallal vastagabb, színesebb lapjaink ára nem emelkedik. Az igazak jövőjét a lélek és a szellem ereje formálja. – írja Wass Albert. Hadd kívánjunk mi is minden kedves óvónéninek, tanító néninek és tanító bácsinak lelki és szellemi erőt, hitet az embert és jövőt formáló munkához.

Szeretettel és nagybecsüléssel:

ZSIGMOND EMESE
a *Napsugár* és a *Szivárvány* főszerkesztője

www.napsugar.ro

A *Napsugár* és a *Szivárvány* szeptemberi számának borítója

2

Láthatár

Szókincs, reform, megfelelés
– Bálint Eszter beszélgetése
Tódor Erika egyetemi
adjunktussal, a kisebbségi
román nyelvtanítás mód-
szertanának oktatójával

7

Tanárszemmel

„A fegyvertelen játszótárs” –
Szaló Réka írása a Kalandok
és Álmodások Szakmai Műhely
által szervezett, akkreditált
élménypedagógiai nyári
képzésről

7

Tanárszemmel

A kudarcból a sikerélményig
– Vida Ana Margareta
írása az Inkluzív
Nevelési Központok
gyógyypedagógusi
és pszichológusi
tevékenységéről

8

Lélekjelenlét

Iskolaérettség és mozgástér –
Kiss Judit írása az óvodából
iskolába való átmenet
nehézségeiről

10

Láthatár

*A tudás hatalma:
tanulás, fiatalságkultusz és
ellentmondások* –
dr. Csérmák Zoltán írása

Tanévkezdeti dilemmák

A demokrácia értékrendje és szabályai szerint szerveződő és működő társadalomban a világ legtermészetesebb dolga tanévkezdekéskor sikereken gazdag, szakmai elégtétellel teli, nyugodt, békés tanévet kívánni a pedagógus kollégáknak. Ez azonban napjaink Romániájában legalább olyan tapintatlanságnak minősülhet, mint akasztott ember házában kötelet emlegetni.

Elég csak az elmúlt év eseményeire visszagondolnunk, mikor is a politikai hinta-palinta ismét az oktatás kérdéskörét hozta reflektorfénybe, helyezte a politikai pártok csatározásának célkeresztjébe. Hogy mindez milyen „eredményeket” hozott és hoz a következőkben, azt mindannyian láthatjuk, mi több, saját bőrünkön érezhetjük.

Nincs egy éve, hogy a ma hatalmon lévő kormánypártok egymást túllicítálva 50%-os fizetésemelést ígértek a tanügyben dolgozóknak, tejjel-mézszel folyó Kánaánt a diákoknak, újabb beruházásokat, még nagyobb költségvetést az oktatásnak.

És miről szól ma a fáma? Arról, hogy iskolaigazgatók ezrei reszketve várják, mikor jön meg az ukáz a megyei tanfelügyelőségről, hogy hány emberrel kell közölni, holnaptól nem tartanak igényt a munkájára, hogy a megmaradt alkalmazottak hány napot kénytelenek ingyen dolgozni, hogy mely – amúgy hatályos törvények által garantált – juttatásokat kell megvonni a pedagógusoktól.

És mindeközben azt próbálják elhitetni velünk, hogy szakmai vita folyik az oktatási reformról, a Miclea és Andronescu nevével fémjelzett törvénytervezetekről, mikor a vak is láthatja, hogy a két kormánypárt presztízscsatájáról van szó, hogy ismételten és sokadszorra, az oktatásügy pusztán ürügyként szolgál a politikai belharchoz, jelenleg az éppen aktuális elnökválasztási csatákhoz.

Teszik mindezt a romániai oktatás valóban akut állapotában, egy olyan helyzetben, mikor teljes káosz uralkodik a rendszerben, mikor a megoldást tényleg csak egy jól átgondolt és végrehajtott reform jelentheti. Nem az elmúlt másfél évtized során, igen sajnálatos módon gyakorlattá vált „személyre szabott” miniszteri törvénytervezetekre gondolok, hanem olyan – minden érintett terület törvénykezésével is összehangolt – koherens törvénycsomagra, melynek alapján érvényesülhet a szubszidiaritás elve, megvalósulhat a tényleges decentralizáció, az intézményi autonómia. Sajnos, a közelmúlt eseményei arra engednek következtetni, hogy minderre továbbra is várnunk kell, bármennyire is égető a helyzet.

Személy szerint már csak arra vagyok kíváncsi, mikor ébred fel csipkerózsika álmából a romániai civil társadalom, mikor mondja végre nagyon hangosan és határozottan ki, hogy elég volt! Elég volt a cirkuszokból, elég volt, hogy a hatalmon levők a gazdasági válságra való hivatkozással takargatják saját alkalmatlanságukat, hogy ismételten a kisemberekkel fizettetik ki a számlát... Mikor szólal meg a pedagógustársadalom? Nem a szakszervezetek, mert azok mindig kiegyeznek a hatalommal, és valójában nem is érdekeltek a tényleges decentralizációban, hiszen az létalapjukat veszélyezteti.

Mikor merjük mi, pedagógusok végre nyíltan és egyértelműen kijelenteni: nem kell a kommunista diktatúrából átmentett, Bukarestből vezérelt és a mindenkori hatalom politikai érdekeinek alárendelt, centralizált, diktatórikus oktatási rendszer? „Vétkesek közt cinkos, aki néma” fogalmazta meg Babits szentenciáját, és nekünk, magyar pedagógusoknak soha nem szabad eltekintenünk ettől, hiszen ami káros és veszélyes az oktatás egészére, kétszeresen sújtja anyanyelvű oktatásunkat. Szólni kell, amíg még lehet, amíg még nem késő. Én bizakodva várok.

És addig is, csak azért is: SOK SIKERT, KOLLÉGÁK!

LAKATOS ANDRÁS
az RMDSZ ügyvezető alelnöke – iskolaigazgató

Beszélgetés Tódor Erika egyetemi adjunktussal, a kisebbségi román nyelvtanítás módszertanának oktatójával

Szókincs, reform, megfelelés

– Gyakran hangoztatják a szülők és a pedagógusok, hogy a kisebbségi diákok románnyelv-oktatását már az óvodától kezdve meg kellene reformálni. Bár talán az óvodában még elsajátítanak a gyerekek olyan román szavakat, amelyeket a mindennapokban is használnak majd, később jóval kevesebbet. A leérettségizettek kapásból sorolják az összes igeidőt, ha kell, idéznek a Luceafărulból vagy más költeményből, ám egy merítőkánál-vásárláskor vagy hivatalos kérvény benyújtásakor már nagy gondban vannak. Az elmúlt időszakban rengeteget hallottunk az oktatási reformtervezetéről, de valójában a jelenlegi tanrend a román diákok számára is fejtörést okoz, elég, ha az érettségi eredményeket vesszük górcső alá...

– A román nyelv és irodalom oktatásának reformja, különösen a kisebbségi tannyelvű iskolák esetében ma már nélkülözhetetlen, bár a kérdés megoldását állandóan elodázzák. Valódi reform azonban csak szakmailag megalapozott koncepcióváltás alapján volna lehetséges. Az utóbbi évekre jellemző tantervi átalakítások, amelyek a már meglévő tartalom ollózására irányultak, nem hozhattak és a továbbiakban sem hoznak minőségi változást az oktatási folyamatban, hiszen az említett átalakítgatások nem a kisebbségi diákok szükségleteiből indultak ki, hanem inkább bizonyos külső elvárásoknak való megfelelés indokolta őket.

– Hogyan lehetne ésszerűen átalakítani a román nyelv és irodalom oktatását?

– A kisebbségi gyermekek nem batabbak a többségiéknél, így nem kevesebbet kell tanítani nekik, hanem olyan tartalmat felkínálni, amely lehetőséget ad a motivált tanulásra, és összhangban van mind a diákok igényeivel, nyelvi jövőképeivel, mind a társadalmi elvárásokkal. Esetünkben a cél egyértelmű: kommunikációs készség kialakítása mai román nyelven, oly módon, hogy a nyelvtanulás bizonyos kulturális, interkulturális rálátást is biztosítson a többségi kultúrára mint a hatékony együtt- vagy egymás mellett élés fontos feltételére. Elméletileg diákközpontú oktatásról beszélnek, a gyakorlatban pedig éppen azon nyelvi és kulturális tapasztalatokról feledkeznek meg, amelyek a másság meghatározó elemei, az egyéniség sajátos dimenziói. A rendszer teljes reformjára volna szükség, amelynek a szaknyelv és fogalomtár megalapozásával, a nyelvtanítás elveinek rögzítésével kell kezdődnie, majd mindennek a tantervi koncepció lényegét és az ennek alapján elkészített tankönyvek rendszerező elvét kellene képeznie. Értelemszerű, hogy a reform első gyakorlati lépését a tanár- és tanítóképzés átgondolása jelentené – az oktató (legyen az többségi vagy kisebbségi) ne a munkahelyén

szembesüljön először a nyelvi másság, az anyanyelven szerzett tudás, élettapasztalat sokszínűségével.

– A román társadalom, illetve a politikum valamiért mindig sértve érzi magát, amikor arra terelődik a szó, hogy a nemzeti kisebbségek számára idegen nyelvként kellene oktatni a román nyelvet. A csíkszeredai Balázs Lajos, a Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense vezette munkacsoport, amelynek ön is tagja, már két ízben benyújtott egy tanterv-tervezetet az oktatási minisztériumhoz, amely éppen a kisebbségi diákok románnyelv-oktatásának reformját célozza. Milyen reakciókat váltott ki különböző szinteken a dokumentum?

– Ezen a téren mindkét oldalon számos frusztráció halmozódott fel, így mindkét fél részéről igen érzékeny a téma. Sokan elítélik a kétnyelvűség jelenségét, holott ez mindössze azt jelenti, hogy a romániai kisebbségek, anyanyelvük mellett, ilyen vagy olyan szinten, de elsajátították az állam nyelvét is. Egy jelenségnek nyilvánvalóan nem lehet ideológiai vagy politikai jelentése. Ugyanakkor a román többség is érzékenyen reagál arra, hogy Romániában „idegen” nyelvnek nevezze valaki az állam nyelvét, azt azonban

már könnyebben el lehet fogadtatni a szakmával és a politikummal is, ha a kisebbségek esetében nem-anyanyelvként nevezzük meg az állam nyelvét. Azt gondolom, hogy oktatáspolitikai szempontból lényeges lépéseket kell tenni e probléma megoldására ahhoz, hogy kellő hatékonysággal teremtsünk megfelelő keretet az eredményesebb szót-értésre, megértésre és kölcsönös megismerésre.

– Hogyan lehetne ezt kivitelezni?

– Úgy gondolom, a probléma megoldásának alapvető feltétele éppen annak

pontos megfogalmazása, ehhez viszont olyan egyértelmű román szaknyelv megalapozása szükséges, mely azonos jelentéssel bír mind a többségi, mind a kisebbségi szakértők számára. Ez a folyamat elindulni látszik: az utóbbi években egyre több tanulmány és könyv jelenik meg e témában. Szerencsés kezdeményezésnek tartom, hogy a Kisebbségkutató Intézet és a csíkszeredai Sapientia – EMTE Humántudományok Tanszéke már két nemzetközi konferenciát szervezett ezzel kapcsolatban. Azt gondolom, hogy e kisebbségpolitikai probléma eredményes megoldását nagymértékben segíti, ha a politikai közbeszédben időnként (főként kampányidőszakban) felbukkanó megoldatlan kérdések újfogalmazódnak a tudományos, objektivitásra törekvő diskurzus szintjén is.

- A román nyelv és irodalom oktatásának reformja, különösen a kisebbségi tannyelvű iskolák esetében ma már
- nélkülözhetetlen, bár a kérdés megoldását állandóan elodázzák. Valódi reform azonban
- csak szakmailag megalapozott koncepcióváltás alapján volna
- lehetséges.

– Mekkora esélyt lát a tanterv elfogadására a jelenlegi politikai viszonyok között? Politikai egyeztetések tárgyát képezi-e egyáltalán?

– A tanterv elfogadása jelen pillanatban nem szakmai, hanem politikai játszmák, döntések függvénye, ezért erre vonatkozóan nehéz volna jóslatokba bocsátkozni. Úgy vélem, nagyon sok olyan helyi, sajátos megoldás létezik, amely e várakozó állapotban is eredményes lehet, ha kellő éberséggel szemléljük lehetőségeinket. Itt konkrétan olyan gyakorlatias megoldásokra gondolok, hogy például a tanárképzésben választható tárgyként bevezethetnék a kisebbségi iskolák nyelvvoktatásának módszertanát, vagy olyan, erre a kérdéskörre összpontosító tanári továbbképzések szervezését látnám célravezetőnek, melyeket e kérdést szakmai, objektív módon ismerő szakértők irányítanak.

– Egyetemen tanít. Mit lehet tenni, amikor az oktatás legfelsőbb szintjén szembesül egy oktató azzal, hogy az alapok hiányoznak?

– Sajnos, az egyetemen is szembesülni kényszerülünk a közoktatási rendszer hatékonyságának hiányával. Mondjuk kínai szakra, a gyakorlat szerint, minden egyetemen felvesznek olyanokat is, akik csak érdeklődnek és minimális ismereteik sincsenek, de románitanári szakon legalább a Közös Európai Referencia Keret C1-es szintjén kommunikálni képes jelentkezőket volna érdemes felvenni, akiknek ismerniük kell az adott nyelv megfelelő kulturális elemeit is. Három év alatt elvárható tanári szintre felzárkóztatni valakit igencsak kétséges vállalkozás, s ha sikertelen a folyamat, a közoktatásban olyan tanárok dolgoznak majd, akik nyilván újratermelik a problémákat. Ahogy már utaltam rá, a közoktatás és a pedagógusképzés egy rendszer két, elválaszthatatlan eleme, harmonikusan tervezett reformok nélkül a 22-es csapdájába kerülhetünk.

– Tapasztalatai szerint az ország mely régióiban beszélnek jobban románul a magyar diákok, s hol a legsúlyosabb a probléma?

– A probléma helyi szinten hatékonyabban kezelhető, mint regionális szinten. Kutatásaim szerint például egy kolozsvári, Monostor negyedi magyar osztályban egészen más jelenségeket figyelhetünk meg, mint onnan pár kilométerre, a kolozsvári elit gimnáziumokban. Első közelítésben három nagyobb csoportot különíthetünk el, a kiegyensúlyozott, a szubsztraktív és az aszimmetrikus kétnyelvűség jelenségét. Jellemzően szubsztraktív kétnyelvűséget tapasztalunk a szórványban és például a Monostoron, ahol a környezeti nyelv s gyakran a családon belüli kommunikáció nyelve is a román. A partiumi, székelyföldi tömbökben az intézményes vagy aszimmetrikus kétnyelvűség érhető tetten, ahol a román kommunikációban is meghatározó az anyanyelvi hatás, és a diákok szinte csak tanórai szituációban találkoznak a nyelvvel. Az optimális persze a kiegyensúlyozott kétnyelvűség volna, ennek oktatási rendszeren belüli feltételei azonban nem adóttak.

• „Sajnos, az egyetemen is szembesülni kényszerülünk a közoktatási rendszer hatékonyságának hiányával.”

– Bár versek, kisebb elbeszélések tartalmának bemagoltására már elemi osztályokban is van példa, az igazi megpróbáltatások általános iskolában kezdődnek. Ekkor már archaizmusokkal, szépirodalmi szófordulatokkal jobban bánták a jelenlegi tanrend szerint tanuló diák, mint a gyakorlati életben használatos kifejezésekkel vagy a hétköznapi nyelvvel – amiről, valljuk be, sokunknak göze sincs. Hogyan lehetne ezeket a hiányosságokat pótolni? Milyen arányban épülne az önök által megalkotott tervezetben a szókincsbővítésre a tananyag, s mennyiben a nyelvtanra, irodalomra?

– A tananyag tematikus felépítése lehetőséget nyújtana a mai román nyelv pragmatikus elsajátítására, hiszen a mindennapi élettapasztalatok megfogalmazása által (mint pl. az én világom, a család, ünnepek, a román népművészet stb.) különböző beszédaktusok szituatív gyakorlására kínálna fel tartalmi keretet. Gimnáziumi szinten a tartalom koncentrikus felépítést követ, a témák újratárgyalása az előző szakaszban elsajátított szókincs állandó felelevenítését és bővítését célozza, a kezdeti szakaszban elsősorban kommunikációs helyzetekben, majd fokozatosan rövid didaktikus szövegek, később irodalmi olvasmányok által. A nyelvtani tartalmak elsajátítása szintén kommunikációcentrikus elveket követne, azaz a meghatározások bemagolása helyett egy-egy nyelvi jelenség kommunikációban betöltött szerepéből kiindulva lehetne az erre vonatkozó nyelvi ismereteket elsajátítani. A tanterv másik sajátossága a kontrasztivitás szemléletének érvényesítése, de csak azon esetekben, ahol az anyanyelvre való visszacsatolásnak reálisan értelme van. Gimnáziumi

- A tananyag tematikus felépítése lehetőséget nyújtana a mai román nyelv pragmatikus elsajátítására, hiszen a mindennapi élettapasztalatok megfogalmazása által (mint pl. az én világom, a család, ünnepek, a román népművészet stb.) különböző beszédaktusok szituatív gyakorlására kínálna fel tartalmi keretet.

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

- „A kisebbségi gyermekek nem butábbak a többségiéknél, így nem kevesebbet kell tanítani nekik, hanem olyan tartalmat felkínálni, amely lehetőséget ad a motivált tanulásra, és összhangban van a diákok igényeivel, nyelvi jövőképevel.”

osztályok szintjén a rendezőelv a különböző nyelvi regiszterek kommunikációs érvényesítése, s főképp a két utolsó évben kerülne előtérbe a szépirodalmi szövegek olvasása, a különböző műfajok meghatározó műveinek választási lehetőségével.

– Egy nyelvet nyilván beszélve lehet a legkönnyebben elsajátítani. Nagyobb teret kap a tantervben a kommunikáció, mint a kötelező olvasmányok?

Dr. Tódor Erika Mária

Dr. Tódor Erika Mária Gyimesfelsőlokon született. A székelyudvarhelyi tanítóképző elvégzése után a Babeş-Bolyai Tudományegyetem pedagógia–román szakán végzett, mesteri és doktori fokozatát ugyanott szerezte. Tanári pályáját a csíkszeredai Márton Áron Líceumban kezdte, majd 2003-tól a csíkszeredai Sapientia–EMTE Humántudományok Tanszékének adjunktusa, ahol pedagógiát, kisebbségi iskolák románoktatásának módszertanát és mai román nyelvet oktat. 2005-ben jelent meg a doktori értekezése alapján elkészült könyve *Şcoala şi alteritatea lingvistică. Contribuţie la pedagogia limbii române ca limbă ne-maternă* címmel. Több, kétnyelvűséggel, a kisebbségi iskolák románoktatásával, interkulturális neveléssel foglalkozó magyar, román és angol nyelven megjelent tanulmány szerzője. Újszerű leírásokat és kutatási eredményeket mutat be, különösen a Magyar pedagógiában *A kódváltás és az aszimmetrikus kétnyelvűség nyelvpedagógiai összefüggései* (2005), a *Studia Philologica*-ban a *Raising the issue of the emotional causes of self-expression failures in linguistic context* (2007), valamint az *Új Pedagógiai Szemlében* a *Többszínű lét, tanulási motivációk, tudás alapú társadalom* (2009) című tanulmányában.

– Mindenképpen. Ez azonban nem zárna ki az olvasás fontosságát, a szövegértés és szövegértelmezés különböző stratégiáinak gyakoroltatását. A különböző típusú szövegekkel való találkozás nyelvi modellként is szolgálhat, és természetesen kiindulópontja lehet a szókincsgazdagításnak, a szituatív nyelvgyakorlásnak. Nem az olvasás kirekesztéséről van tehát szó, hanem inkább olyan típusú szövegek kiválasztásáról, melyek a diákokhoz szólnak (témájuk, nyelvi sajátosságaik miatt), és amelyeket úgy közölhetnek meg a gyerekek, mint amelyet nekik (is) írtak.

– Az átalakult tanrend átalakult ismeretfelmérést is feltételez? Mi lesz a kötelező, országos szinten egységes dolgozatokkal, majd az érettségivel?

– Ideális esetben az ellenőrzést valóban össze kell hangolni a tantervvel, ezt azonban nem lehet tantervtervezés során kezelni. Nyilvánvaló alapelv, hogy a kisebbségi diákokat az ellenőrzés vonatkozásában ne diszkrimináljuk pozitívan. Gondoljunk csak bele, hogy ha mondjuk csökkentett szintet várnának el tőlük, azzal csak megsokszorozódnának a szegregáció veszélyei és a társadalmi-gazdasági életben való részvétellel is csökkennének az esélyeik – a helyzet most is messze áll az esélyegyenlőségtől. Esetleg megoldható volna, hogy kétszintű érettségivel próbálkozzanak, s aki nem szeretne továbbtanulni, vagy nem románul, annak ne legyen muszáj úgymond mindent tudnia. Ez egyéni döntésen alapulna, s nyilván nyitva kell hagyni a rendszert, ha a diák később meggondolná magát. A mérésben hatékony viszonyítási alapot képezhetne a már említett Közös Európai Referencia Keret három szintje, mely rögzíti azokat a rész-készségeket és képességeket, melyekkel a diáknak rendelkeznie kell az oktatási folyamat végén.

BÁLINT ESZTER

A Kalandok és Álmodok Szakmai Műhely által szervezett, akkreditált élménypedagógiai nyári képzés Magyarországon

„A fegyvertelen játszótárs”

Idén nyáron azon szerencsés harminc, Kárpát-medencéből érkező magyar pedagógus között lehettem, akik elnyerték a Balassi Intézet által támogatott, a Kalandok és Álmodok Szakmai Műhely által szervezett, akkreditált élménypedagógiai képzést.

A harmincórás képzést a szervezők *A tőkefejjáfaragástól a kötélpályáig* címen hirdették. A foglalkozások három műhelyben zajlottak: *Élménypedagógia kezdő fokozat... – azoknak, akik még nem próbálták ki a módszert; Animátorképzés – játékszervezés és játékvezetés, gyerekprogramok szervezési ismeretei; Fegyvertelen játszótárs... – Erőszakmegelőzés és konfliktuskezelés élménypedagógiai módszerekkel.*

A képzés helyszíne – a Nyíregyháza melletti Sóstói Lovasklub Turistaház, Kemping és Szabadidőpark – jól illeszkedett a képzés témájához, és lehetővé tette a foglalkozások szabadtérben való lebonyolítását, azaz az egész napos játszást.

A tanulás öröme, gyerek szemmel

Egy hét alatt az élménypedagógia alapvető módszerein keresztül gyerek szemmel megtapasztalhattuk a cselekvés általi tanulás örömét és pedagógusként az értékelések során az előnyeit is. A képzés vezetőtrénere, Bánya Sándor nem a megszokott módon vezette, irányította a foglalkozásokat, nem előadott, hanem a módszer szelleméhez illeszkedve „csak” elindított bennünket a kalandok útján, hogy onnan megérkezve az értékelés során segítségünkre legyen a felmerült kérdések tisztázásában.

A száraz akadémiai előadásokhoz szokott pedagógusi énemnek felüdülés volt ez a megközelítés, de ugyanakkor a képzési idő felénél határozottan azt éreztem, hogy szükségem lenne egy elméleti bemutatóra az élménypedagógia tudományos háttéréről, módszereiről, a csoportdinamikáról

stb. Ezt akkor így fogalmaztam meg: „Mondjon már valaki egy értelmes, összetett mondatot az élménypedagógiáról.” Nem mondtak. Azonban, mint ahogyan a későbbiekben kiderült, erre nem is volt szükség. Másnap ugyanis kis csoportokba szerveződve egész napos élménypedagógiai tevékenységeken vettünk részt. Különböző, általunk választott célcsoportokra és szociális kompetenciákra terveztük meg az élménypedagógiai tevékenységet, melyet bemutattunk a képzésen résztvevő társainknak, azaz együtt próbáltuk ki a gyakorlatokat, játszottuk el a játékokat. Ezt követte a közös értékelés, majd a tréner rövid, tanulságos összefoglalója.

Az igazán fontos dolgokra emlékszünk

Ekkor már nem éreztem az elméleti bemutató szükségességét. Az élménypedagógia lényegét tanultuk meg

egyetlen nap alatt: cselekvésre készíteti a résztvevőket. Provokál. Olyan helyzetet teremt, melyben a csoport tagjai készíttetést éreznek arra, hogy próbára tegyék tudásukat, képességeiket, kreativitásukat. Saját fizikai, pszichikai képességeinkkel szembesít, és ami talán ennél is fontosabb: a személyes élményre koncentrálni tudunk, élmény köt hozzá. Az élménypedagógia is ezen az elven alapszik: a résztvevők személyes élményen keresztül, tapasztalat által szerzik a tudást, nem készen kapják. Nem a tanár, a tréner, az óvónő, a tanító, az előadó tudását kell a folyamatban résztvevőnek, diáknak, gyereknek, hallgatónak elfogadnia, megszűrnie és átgyúrnia. Az élménypedagógiai foglalkozáson a vezető szerepe más. Személyisége, egész habitusa befolyásolja ugyan a játékot, ezzel együtt a tanulási folyamatot is, de nem uralja azt.

- **Pedagógiák és kalandok.** A száraz akadémiai előadásokhoz szokott tanár számára felüdülést jelentett az élménypedagógiai nyári képzés

A SZERZŐ FELVÉTELE

- **A játék a siker kulcsa.** Mindennapossá, természetes eszközzé kellene tenni a játékot az iskolában, minden egyes tanórán

Humor, érzékenység, tapasztalat

A játék ideje alatt a vezető többféle szerepet is betölt: levezeti a játékot, akár egy bíró, játékosként részt vehet a játékban, vagy távolról szemléli azt, majd az értékelésnél megfelelő útbaigazításokkal segíti a tanulási folyamatot. Mindezt egy hét alatt megtapasztalhattuk Bányai Sándor vezető tréner személyében, akinek szaktudása, spontaneitása, kreativitása, humora, érzékenysége meghatározta a képzés minőségét. Mindvégig támogatva a résztvevőket a tapasztalatok megélésére. Helyzetet teremtett, teret nyújtott a tanulásra, de nem állt a csoport elére, nem dominálta a folyamatot. Sikert úgy vezetnie a csoportot, hogy azt érezzük, a sikerhez, a megoldáshoz vezető utat magunk járjuk be, segítség nélkül. Ez szárnyakat adott valamennyiünknek, hiszen nem utasításokat követve jutottunk el a megoldásig, a sikerig, hanem sokszor hosszú tervezés, nézőpontok egyeztetése után, lemondások árán. Mindez folyamatosan fejlesztette a csoportot, és hatással volt saját személyiségünkre is. Így tanultunk kommunikációról, együttműködésről, siker-/kudarckezelésről, egyszóval mindarról, amit

sajnos hosszú évek alatt sem sikerül az iskolában elsajátítani.

- A képzés hatással volt személyiségünkre is, és rengeteget tanulhattunk az iskolai kommunikációról, együttműködésről, siker-/kudarckezelésről, egyszóval mindarról, amit sajnos hosszú évek alatt sem sikerül az iskolában elsajátítani.

A nevetés gyakran hiányzik az iskolából

A titok talán mégiscsak a játékban rejlik. (Természetesen fontos a vezető személyisége is, amint azt már hangsúlyoztam.) A kezdeti feszültséget oldó, bemelegítő vagy ismerkedési játékoktól egészen a csapatépítő, versengő, együttműködési, problémamegoldó, kommunikációs játékokig mindenre láthattunk, 'tapasztalhattunk' példát. Mindennapossá, természetes eszközzé kellene tenni a játékot az iskolában. Minden egyes tanórán. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a többi oktatási módszert elvetjük, kizárjuk, de ötvözni lehet a frontális, előadói módszert a

csoportos foglalkozást a játékkal. A játék oktatási szempontból számtalan lehetőséget nyújt: jól érezzük magunkat (és nem véletlenül ez az első szempont számomra, hiszen a jókedv, az öröm, a nevetés gyakran hiányzik az iskolából), testi, szellemi erőnket fejleszt, befolyásolja érzelmeinket, élménydús, új tapasztalatokat szerzünk általa, megbízhatósá tesz, kitartásra, együttműködésre, felelősségre, kommunikációra tanít. A magas szakmai színvonalú, mégis oldott, családias, barátságos hangulatú élménypedagógiai képzés csak megerősített abbéli hitemben, hogy játszani jó, játszani érdemes. Köszönet érte a szervezőknek: a *Kalandok és Álmodások Szakmai Műhely* vezetőinek, munkatársainak. Minden oktatónak, nevelőnek ajánlom ezt a képzést, melyet remélhetőleg a jövő évben ismét meghirdetnek.

Élményekben, kalandokban és megvalósult álmokban gazdag új tanévet kívánok mindenkinek!

SZALÓ RÉKA
egyetemi tanársegéd,
a marosvásárhelyi
Színművészeti Egyetem
doktorandusza

Inkluzív Nevelési Központok gyógypedagógusai és pszichológusai segítik a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekeket

A kudarcról a sikerélményig

A pedagógusi pályán eltöltött tizenkilenc év alatt, igazgatóként és óraadó tanárként is szomorúan tapasztaltam, hogy az iskolázásra alkalmas és ép pszichikumú gyermekek jelentős százaléka sajátos tanulási nehézségekkel küzd. Ezek a tanulók nem tudnak megbirkózni az általános iskolai követelményekkel, teljesítményproblémákkal küszködnek, s kudarcot kudarokra halmoznak. Ezek a problémák további nehézségeket okoznak, hiszen a gyenge teljesítmény, illetve kudarcélmény alacsony önértékeléshez, csökkentett igényshoz, érdektelenséghez, kedvezőtlen szociális pozícióhoz vagy magatartásbeli, beilleszkedési zavarokhoz vezethet.

Megelőzés és speciális segítség

Kollégáimmal együtt tudatában vagyunk annak, hogy a tanulási nehézségek előfordulása megelőzhető, illetve a már kialakult problémák a kiváltó okoknak megfelelő, speciális fejlesztő eljárásmodozatokkal korrigálhatóak. A legfontosabb, hogy a pedagógus ne ismereteket közöljön, hanem úgy tanítson, hogy a diák segítséget kapjon az ismeretek elsajátításában, és azokat képes legyen alkalmazni a pedagógus irányítása alatt, majd önállóan is. Ezt a segítséget a gyermekekhez alkalmazkodva, előzetes ismereteikre támaszkodva, képességeiket, aktuális érdeklődésüket, motiválhatóságukat, tanulási stílusukat, tanulási szokásukat, tempójukat, aktuális fizikai és pszichikai állapotukat figyelembe véve kell biztosítani. Mindannyian ismerjük a differenciált oktatás nyújtotta lehetőségeket, de önmagában ez sem nyújtja a kívánt eredményeket, ugyanis a nehézségekkel küzdő gyerekek állandó segítségre, támaszra, tanácsadásra van szükségük.

Az utazó tanárok szerepköre

A 90-es években a külföldi továbbképzések alkalmával tapasztaltam, hogy a magyarországi iskolákban olyan fejlesztő pedagógusok is dolgoznak, akik a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárásokat, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs célú pedagógiai eljárásokat alkalmaznak. Nem mindenki számára ismert, hogy a jelenlegi romániai oktatási rendszer lehetővé teszi az utazó tanárok szerepvállalását az iskolákban. Ezen tanárok munkaköri feladatait vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy a magyarországi fejlesztő pedagógusokhoz hasonlóan a sajátos nevelési igényű tanulók helyes tanulási szokásainak a kialakítása, a sikerélményhez juttatás, az együttműködés fejlesztése, a reális önértékelés kialakítása a cél. Az utazó tanárok gyógypedagógusi vagy pszichológusi végzettséggel rendelkező kollégák, akik a megyei tanács által fenntartott Inkluzív Nevelési Központ alkalmazottai, heti tizenhat

órán tartanak csoportos vagy egyéni foglalkozásokat az iskolákban. Az Inkluzív Nevelési Központ bizottsága felméri a gyerekek képességeit, és az elért eredmények alapján kiválasztják azokat, akiknek külön foglalkozásra van szükségük. A kiscsoportos vagy egyéni foglalkozások beosztása összhangban van az osztály órarendjével, a tevékenység egy részét a tanteremben végzik, együtt az osztály többi diákjával, de esetenként külön helyiségben, speciális órarend alapján.

Teljesítmény és pozitív visszajelzés

Az utazó tanárok arra törekednek, hogy rövid és változatos feladatokat alkossanak, a diákok érdeklődését minél inkább felkeltsék, és a gyermek feladatra irányuló figyelme is a lehető leghosszabb időtartamú legyen. A feladatok végzése során minél több érzékszerv bekapcsolása a cél. Egy-egy feladat vagy feladatréz után nagy jelentősége van az értékelésnek, a pozitív megerősítésnek. Elengedhetetlen a játékoság, de fontos a komplexitás és a folyamatosság is. Mivel az elsajátítandó tananyag minden gyerek számára azonos, az osztályt vezető pedagógus és az utazó tanár állandó kapcsolatban van: megbeszéli a munkatervet és azt a minimális követelményt, amit a gyerekeknek el kell sajátítaniuk. A naplóba bekerülő minősítés megállapítása is közös feladat.

Tapasztalatunk szerint a legjobb eredmények akkor érhetők el, ha az arra rászoruló diákok már első osztálytól ilyen típusú foglalkozásokon vesznek részt. A gyerekek, aki az alsó tagozatban rendszeresen részt vettek ezeken a foglalkozásokon, ötödik osztálytól már képességeiknek megfelelően teljesítettek.

A gyógypedagógus mint „megmentő”

Tapasztalatból tudom, hogy ezek a gyerekek amolyan megmentőt látnak a gyógypedagógusokban, akiket meghallgatnak, akiktől szeretetet és odafigyelést kapnak, akik számára fontos a gyermekek személyes sorsa és problémája. Ennek felismerése folytán a gyerekeknek fejlődik az önismertete, önértékelése, erősödik önállóságuk. Sajnos, a sajátos nevelési igényű tanulók szüleit is sok esetben támogatni kell, hiszen megesik, hogy még inkább támogatásra szorulnak, mint gyermekeik. Kérem a kollégáimat, ne halasszák el a lehetőséget, és igényeljék az Inkluzív Nevelési Központ szolgáltatásait, mert ez az iskolák és főként a diákok javát szolgálja.

VIDA ANA MARGARETA

a szilágysomlyói Báthory István Magyar Tannyelvű Általános Iskola igazgatója

A szülőknek eleinte csak azt kell elvárniuk: örüljön a gyerek az iskolának

Iskolaérettség és mozgástér

Gyermekeknek, szülőknek, pedagógusnak az iskolakezdés egyaránt okoz némi szorongást. Az iskolaérettségről, az óvodából iskolába való átmenet nehézségeiről Román Mónika kolozsvári pszichológust kérdeztük.

Sárgulnak a fák, hűvösebbek a reggelek, korábban sötétedik – lassan vége a gondtalan nyárnak. Az iskolák tárt kapukkal várják diákjaikat, főleg az első osztályosokat: a kis ovisokból nagy iskolások lesznek. Gyermekeknek, szülőknek, pedagógusnak egyaránt okoz némi szorongást az iskolakezdés, de sok örömet is jelent, amennyiben jól döntöttek, és megfelelő időben történt a gyermek beiskolázása. Az iskolába

megszokja az új környezetet, a tanító nénit és mindazt, amit az iskola jelent” – fejtette ki a szakember.

Iskolaérettség – nem csak a fogak cserélődése a jel

Az első osztály megkezdése valóban fontos határkövet jelent a gyerekek életében. Az iskolapszichológus szerint azért történik ez éppen hat-hét éves korban, mert a kicsik ekkor érnek meg biológiailag és pszichikailag is élethelyzetük megváltozására. Az iskolaérettség nem a mi kultúránk és a mi századunk találmánya. Több száz évvel ezelőtt is úgymond „elválasztották” az anyjuktól a gyerekeket hétéves koruk körül. Ebben az életkorban ma is több felelősséget rónak a gyerekekre, több önállóságot várnak el tőle, külön feladatai lesznek. A falusi családoknál régebben hétéves korban munkába állították a gyerekeket. Egyes kultúrákban a fogak cserélődése volt a jel, hogy ideje a gyereket „leválasztani” a gyerekstátusból. Ekkor a jól táplált, derűs, játszadozó kisfiú átlépett a férfiak társadalmába: megtanulta, miként lehet alkalmazkodni és érvényesülni, lefogyott, megkomolyodott, közben pedig hatalmas változásokon ment keresztül.

A tejfogak kihullása persze nem mindig esik egybe a hétéves korral. „Mánapság több szempontot próbálunk figyelembe venni – mondja az iskolapszichológus. – Iskolaérettségi tesztet alkalmazunk, hogy minél pontosabban meghatározzuk: hat, hat és fél, hét vagy hét és fél éves korban menjen iskolába a gyerek. Ez természetesen egyéntől függően változik.” A szakembernek azt is figyelembe kell vennie, hogy milyen adottságokkal született a gyerek. Elképzelhető, hogy egy nagyon jó adottságú óvodás, akivel sokat foglalkoztak, hat-hét évesen olyan lelkiállapotba kerül, hogy nem lehet még iskolába íratni: ha a szülei válnak, ha

éppen egyik városból a másikba költözik, elvesztett valakit a családból, esetleg kistestvére született. Az ilyen események ugyanis nagyon elvonják a gyerek figyelmét a teljesítményről.

Miben segíthet a szülő?

Minden gyerek egyfajta bizonytalanságot érez az óvodából iskolába való átmenetkor, rengeteg kérdés merül fel benne, és kissé riadtan viszonyul a teljesen új helyzethez. „Amint új étellel bátran kínáljuk a gyermeket, új tárgyat is biztatva adunk a kezébe, idegen ember kezébe is úgy adjuk, hogy: »tudom, hogy jó helyen vagy«. Ugyanígy sok bizalmat sugározva kell átadni a gyereket az óvónénitől a tanító néinek. Román Mónika hangsúlyozta: „Fontos, hogy a szülő olyan iskolát, tanítónőt válasszon, akiben bízik. Természetesen az új helyzet mindig zsákamacska, és nem tudhatunk mindent előre, viszont ha valamelyest is bízunk a tanítónőben, az iskolában, ezt kell sugallnunk a gyerekeknek: tudom, hogy jó helyen leszel, és megállod a helyed. Ez fontos üzenet, a szülők hozzáállásának ezt kell közvetítenie.” A szakember szerint nem a gyerek kételyeit kell átvennünk, hanem a gyerekeknek kell átvennie a mi magabiztosságunkat. Azt kell sugározniuk a gyerek felé, hogy mi magunk ezen már átestünk, tudjuk, hogy nem olyan szörnyű, és tudjuk azt is, hogy az intézmény, a tanítónő megbízható.

Csökken a mozgástér: kevesebb szabadság?

Az oviban szabadon mozoghat a gyerek, nincsenek korlátok, szabályok, az iskola viszont nyilván szigorúbb szabályrendszereket állít fel: az ott töltött időt tanórákra szabja az órarend, ülésrendhez kell idomulniuk a gyerekeknek. A pszichológus szerint a kicsik a mozgáskorlátozottságot élik meg a legnegatívabban – a mi iskolarendszerünknek pedig ezen változtatnia kellene, hogy ne legyen drasztikus az átmenet. Minél sikeresebben vette a gyerek az iskolakezdés akadályait, annál nagyobb lesz az önbizalma, hiszen

Fotó • FULOP ZOLTÁN

- **Román Mónika: egyes szülők mintha sürgetnék, hogy a gyerek felnőtté váljon, és hirtelen nagy elvárásokat támasztanak vele szemben**

induló gyerek néha riadtan tekint a jövőbe, pedig a szülő és az óvoda is felkészíti valamennyire a változásra. Az iskolaérettségről, az óvodából iskolába való átmenet nehézségeiről Román Mónika iskola- és óvodapszichológussal beszélgettünk, aki úgy véli, hogy ha a gyerek látja, hogy a felnőttek túl nagy hangsúlyt fektetnek valamire, akkor úgy érzi: különleges, rendkívüli dologra kell számítnia. „Így van ez az iskolakezdéssel is. A gyerekeket föltétlenül fel kell készítenünk az óvodából az iskolába való átmenetre, mert ha kihagyjuk a készülődésből, akkor váratlanul éri a változás, és sok időbe telik, amíg sikerül alkalmazkodnia az új élethelyzethez. Megfelelő felkészítéssel azonban lerövidítjük az alkalmazkodási időt, a kis elsős könnyebben

Az iskolaérettség feltételei

Fizikai alkalmasság:

- a gyermek már elért bizonyos testi fejlettséget (kb. 110 cm-es testmagasság, 18 kg-os testsúly),
- túl van az első úgynevezett alakváltozáson (eltűnt a kisgyermekre jellemző pocak, a teste megnyúlt, karcsúbb lett),
- megkezdődött a fogváltás, az első tejfogak kihullanak, és megjelennek a maradandó fogak,
- általános jó erőnlét, ami a manapság meglehetősen nehéz iskolatáskák cipelése és a huzamosabb egy helyben ülés miatt fontos,
- egyértelműen felismerhető a gyermek jobb-, illetve balkezes-sége.

Pszichés alkalmasság:

- a gyermek már várja az iskolát, ami bizonyos fokig a játékaiban is megjelenik,
- képes kapcsolatot teremteni a hozzá hasonló korúakkal,
- a rábízott feladatokat elvégzi, tevékenységeit nem hagyja félbe,
- nehézségek nélkül tud a csoportjába beilleszkedni,
- képes felnőttekkel való kapcsolatot kialakítására, fenntartására.

Szükséges képességek:

- képes tartósan (10–15 percig) lekötöni magát rajzolással, színézzel, feladatlap kitöltésével,
- könnyedén megtanul rövidebb versikéket, mondókat,
- képes magát egyszerűbb összetett mondatokban kifejezni; nincs beszédhibája,
- némi gyakorlatot szerzett már finom motorikus mozgásokban, rajzol, színez, fest, gyurmázik (természetesen nem művészi szintű alkotások létrehozása a cél, hanem a viszonylagos jártasság),
- legyen bizonyos szintű mennyiségfogalma (jól használja a kisebb-nagyobb, több-kevesebb fogalmát, igazodjon el az 1–10-ig terjedő számok között).

szüksége van próbatételekre. Az erőfeszítések különböző képességeket is felszínre hoznak, olyanokat, amelyekről ő eddig nem is tudott.

Elsősorban az otthoni hozzáállástól és a tanítónőtől függ, hogy a gyerek sikeresen tud-e alkalmazkodni a csökkentett mozgástérhez, az új helyzethez. Ha a tanítónő átlátja, hogy a gyerekek számára milyen hatalmas változást jelent az iskolakezdés, és segíti őket az átmenetben, ha több mozgásos tevékenységet iktat be, kicsit több szünetet hagy, ha nem kell mereven ülni eleinte a padban, akkor a gyermeknek nyilván könnyebb lesz. „De hozzá kell fűzni – figyelmeztet az iskolapszichológus, hogy a gyermek hét éves korban sokkal feladatorientáltabb, mint fél évvel korábban: biológiai-fizikai érettsége eredményezi, hogy képes hosszabb ideig figyelni.” A hét éves kor nagy ugrás az életében: sokkal önállóbb, öntudatosabb, nagyobb a felelősségtudata, és hosszabb ideig képes észben tartani a dolgokat. Meg lehet bízni például azzal, hogy egyedül menjen el a közeli boltba vásárolni, és a visszajáró pénzt is hazahozza. Nyilván vannak nagyon féltett gyerekek, akiket tízéves korban is alig engednek önállóan vásárolni, de az iskolába induló gyerekek ezt már tudnia kell.

A jó teljesítmény csak harmadrangú

„Amikor a gyerek iskolába kerül, a szülők elvárásai óhatatlanul megváltoznak – és ez minden családban így van” – mondta Román Mónika. Véleménye szerint egyes szülők túlzásba viszik ezt, mintha sürgetnék, hogy a gyermek felnőtté váljon, és hirtelen rengeteg elvárást támasztanak vele szemben. Fontos, hogy a szülők betartsák a fokozatosság elvét. Eleinte ajánlatos csupán azt elvárni, hogy a gyerek örüljön az iskolának, ezután azt, hogy ott teljesítsen is, és csak harmadsorban azt, hogy jól teljesítsen. Szintén lényeges, hogy az elvárásaink is megváltozzanak: nem tarthatjuk annyira „üvegbura alatt” a gyermeket, hogy ne módosítsunk az elvárásokon. Amikor a gyermek „beérik” az iskolakezdésre, akkor feltétlenül be kell következnie a változásnak, különben lekéssük a pillanatot, és később már nagyon nehéz ezt behozni. „Ha a gyermek megérett arra, hogy feladatokat kapjon, akkor feladatot kell adnunk neki – mondja az iskolapszichológus.

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

• „A kicsik a mozgáskorlátozottságot élik meg a legnegatívabban — a mi iskolarendszerünknek pedig ezen változtatnia kellene, hogy ne legyen drasztikus az átmenet.”

– Szem előtt kell tartanunk, hogy a feladat ne haladja meg a gyerek képességeit, mert ez kudarcélményt okoz.” A szülő, a tanítónő, a felnőtt dicsérete, véleménye, hozzáállása, figyelme a legfontosabb a kisiskolás számára, aki ezért mindenre képes (később már a kortársak véleménye válik mérvadóvá). Ha nincsenek elvárásaink, akkor megmarad kisgyerekeknek, ha pedig túl magasra helyezzük a mércét, csalódik önmagában.

KISS JUDIT
(A cikk megjelent a *Krónika* országos magyar közéleti napilapban.)

A tudás hatalma: tanulás, fiatalságkultusz és ellentmondások

Míg a fiatalság eszménye hódít a társadalomban, Európa szép lassan rálépett az elöregedés útjára.

A Magyar Televízió a közelmúltban mutatta be *A tudás hatalma* című háromrészes filmet. A harmadik rész a felnőttkori tanúlással foglalkozik. A film szerkesztője a mintegy féléves forgatás során leszűrt tapasztalatait adja közre.

„Akik közületek azt suttogják, hogy az ősök szokásain nem kell változtatni, tudniuk kellene, hogy a rossz szokás csak a megrögzött tévelygésen alapszik, és figyelmüket azokra a változásokra kellene irányozniuk, amelyek naponta születnek mind a politikai, mind a gazdasági életben, az egyházban, az iskolában” (Apáczai Csere János: *A bölcsesség tanulásáról*). A tanulásról mindenkinek kialakult véleménye van, a szóról az embereknek az általános iskola padjában, egyetemen, továbbképzéseken eltöltött idő jut általában az eszükbe. Pedig a tanulás az utóbbi évtizedekben lényegesen átalakult, a tapasztalatszerzés ezernyi válfájával gazdagodott. Ugyancsak frázisként hangozhat, hogy a tanulmányaink során megszerzett tudás erodálási ideje egyre rövidebb. Korábban emberöltőnként avult el ismeretanyagunk, napjainkban ez már években is mérhető.

A technikai fejlődés és az indíttatás szerepe

A technika robbanásszerű fejlődését szemlélve be kell látni, hogy az oktatásnak is hasonló ütemben kell megújulnia. Mi, magyarok mindig büszkék voltunk arra, hogy hány Nobel-díjas tudóst adtunk a világnak, s ebben iskolarendszerünk magas szintje is segített. Az elmúlt ötven év hányattatásai ellenére mind a mai napig olyan oktatási alappal rendelkezünk, amelyre a 21. század követelményeinek megfelelő korszerű tudást építhetünk. Természetesen ilyenkor is megszólalnak a szkeptikusok: divatos manapság a tanulási lehetőségeket összekapcsolni a válsággal, a „minek tanulnia, úgysem tud elhelyezkedni” móttyájával. Ezzel a szemlélettel saját magunkat is becsapjuk. Lebeghetnének előttünk kelet-ázsiai vagy dél-afrikai példák, hátrányos anyagi helyzetű fiataloké, akik számára az egyetlen kiemelkedési esélyt a tanulás adja. Ők élnek is a lehetőséggel, s mi gazdasági csodáról beszélünk, pedig csak az indíttatást kell megérteni.

A fiatalság kultusza és az elöregedő Európa

A belső igényből fakadó, örökös tanulási kíváncsiság idősebbet és fiatalalt egyaránt jellemezhet. Hiszen a tanulás igényét folyamatosan fenntartó motiváció, a megismerés vágya az életkortól és a történelmi kortól is független. Az így megszerzett tudás generációról generációra összeadódik, egyre félelmetesebb tempóban változtatva meg világunkat és környezetünket. A kontrollálatlan iram szülte a fiatalság

- Jókai nyolcvanéves korában vetette papírra *A két Trenk* című regényét. (Jókai Mór szobra a Svábhegyen)

napjainkban divatos kultuszát. Ez pedig ellentmondásos folyamatnak bizonyult: amíg a fiatalság eszménye hódított a társadalomban, addig Európa szép lassan rálépett az elöregedés útjára. A gyermekvállalási kedv lanyhulásának szomorú és az élettartam növekedésének örömteli tényével együtt jár, hogy egyre több az idősebb ember, és hozzájuk képest arányaiban egyre kevesebben vannak a fiatalok. Társadalmunkban ma az ötven év felettiek aránya meghaladja a 30%-ot. Egészen biztos, hogy a fiatalságkultusz egy korosodó populációban ellentmondásokat szül.

A már említett, évszázadok alatt kifinomult oktatási rendszer viszont a „juventus” okítására szakosodott, az idősebbek formálásának palettája igen szegényes volt. Magyarország elmaradása például az élethosszig tartó tanulás tekintetében, az Európai Unió tagországaival képest 400%-os. A munkavállalói korú népességnek a felnőttképzésben való részvétele alacsony, és ez különösen jellemző az alacsony iskolai végzettségűek és a középkorú vagy annál idősebb munkavállalók körére. Ugyanakkor egyre jelentősebb a magasabb végzettségű szakemberek iránti kereslet. A másik oldalon az alacsonyabban iskolázott munkaerő a fejlődő piacgazdaságban egyre jobban leértékelődik. Ennek a fonák helyzetnek egyik megoldása lehet a felnőttképzés formáinak népszerűsítése, s ezáltal a munkaerőpiaci rugalmasság szemléletének kialakítása a munkavállalókban.

Az újat befogadni kész nemzedék

Az életem át tartó tanulás és a felnőttképzés fogalma az idők folyamán eggyé vált. Vannak, akik idegenkednek tőle, s vannak, akik felfogják az idők szavát, és beállnak a sorba. Az utóbbiak látják realisabban a világot, a közép-európai gazdasági folyamatokat szemlélve egyre távolabbinak tűnik a nyugdíj időszaka, s ekkor még nem említettük a válságok nyomán olvadó nyugdíjalapokat. Pedig a vészhangot már évtizedekkel korábban meghúzták. Az UNESCO montreali felnőttoktatási konferenciája 1960-ban elsőként állapította meg, hogy a társadalmi átalakulások, valamint a tudomány és a technika fejlődésének felgyorsulása következtében felbomlóban van az életkoroknak az a hagyományos felosztása, amely szerint a gyermek- és ifjúkor a tanulás, a felkészülés, a felnőttkor pedig az alkotómunka időszaka.

„El kell fogadnunk azt, hogy a „tanulunk, felhasználjuk a tudást, pihenünk” tagolású megszokott életforma felbomlott” – fogalmazza meg másként az előbbi gondolatot egy magyarországi kommunikációs szakember, Iglódi Csaba. – „A ma és a jövő emberének életmenetébe legalább két ciklus épülhet be: tanulunk, felhasználjuk a tudást, tanulunk valami újat, s újból felhasználjuk e megszerzett tudást. Ez a mostani ötvenes nemzedék alkalmas is erre, hiszen az a generáció, amely feltalálta a farmert és forradalmasította a divatot, kiagyalta a rock and rollt és megújította a szórakoztatóipart, kitalálta az internetet. Miből gondoljuk, hogy ötven vagy hatvan felett egy másik nemzedék lesz? Olyan szunnyadó energiák vannak ezekben az emberekben, amit nem szabad leírni.” Valóban, e generáció életvitelében nyitott az új befogadására. A felmérések szerint az ötven- és hatvanéves korosztály ma szokásában, habitusában, mozgékonyágában, érdeklődésében tizenöt évvel fiatalabban viselkedik a harminc évvel ezelőtt élt hasonló korosztály tagjaihoz képest. Az ötven év felettiek

tanulásának jelentőségét a rendszerváltás után fedezték fel – nem minden kényszer nélkül. A felnőtt kori tanulás érdekeltségi köre igen széles, a fiatalokkal való verseny, az állás megtartása vagy az előrelépés mind motivációul szolgálhat. Ugyanakkor a tanulást vállalkozónak át kell lépniük saját árnyékukon: a korával küzdő, sokszor alacsony iskolai végzettségű, a mellőzöttségből fakadóan pszichológiailag blokkolt, demotivációval terhelt és alulinformált egyedekbe kell lelket önteni és formálni jövőképeket.

A „produktív időszak” gondolata

Újabb kutatási területet jelenthet a nyugdíjas generáció szellemi frissességének megőrzése az oktatás segítségével. Az idős emberek testi-lelki jólléte a társadalom egészének megoldandó problémája, gazdasági és társadalompolitikai értelemben is. A „produktív időszak” gondolata az idős emberek szerepét hangsúlyozza a generációk közötti tudás átadásában, amely nem jelenti, nem jelentheti egyúttal az önképzés végét. Természetesen a folyamatos megújulás nemcsak kényszer, hanem egyben lehetőség is az idősebb korosztály számára: az élethosszig tartó tanulás élethosszig kondícióban tartja a szellemet, s felértékelődik a rutin is. Sokakat az új generációkkal való párbeszéd motivál a képzésre. A nagyszülő sokszor azért szerez alapos számítástechnikai ismereteket, hogy bele tudja élni magát unokája gondolatvilágába. A tanulás idős korban társulhat az illető hobbiával: a tantárgy kiválasztásánál előkerülnek a fiatalkori vágyak, olyan tudományok, amelyek elsajátítására a mindennapok taposómalmában nem volt lehetőség.

• Michelangelo Buonarrotti:
Önarckép

Verdi, Jókai és a vidéki tanító esete

Az időskori teljesítőképeséget nem szabad se lekicsinyelni, se túlmisztifikálni, tényként kell elfogadni. Verdi nyolcvanéves korában írta művészetének koronáját, a *Falstaff*-ot, Jókai ugyanebben a korban vetette papírra *A két Trenk* című regényét, Michelangelo pedig megalkotja a saját síremlékére szánt *Piétá*-ját. A világhírű magyar karmester, Solti György naptárjában nyolcvanöt éves korában is öt évre előre tervezett. Előtte mégis egy nyolcvanas éveiben járó vidéki tanító rokonom példája lebeg. Dél-Amerikába kivándorolt fiának gyermekei már nem beszéltek magyarul. Nagypál Pista bácsi spanyol tanárhoz járt naponta, bújtta a tankönyveket, s gyakran írt levelet unokáinak. Ilyenkor boldog mosoly tükröződött az arcán, s megfiatalodott a feladattól.

DR. CSERMÁK ZOLTÁN
újságíró, a Magyar Televízió kiemelt szerkesztője, a nagyváradi Ady Endre Sajtókollégium meghívott tanára

Partizás vakációban, avagy a félszigetlakó fiatalok drogfogyasztási szokásai

Az elmúlt évtizedben történt jelentős társadalmi és gazdasági átalakulások alapvetően megváltoztatták a serdülők és fiatalok szokásait, élethelyzetét. A fiatal korosztály szórakozásból vagy problémái megoldásaként gyakran nyúl a drogokhoz. Ezért fontos drogreprevenziót végezni, illetve azt minél korábban elkezdni.

Félsziget 2008 - DROG/AIDS Prevenziós Sátor

Az alábbiakban elemzésre kerülő kérdőívek a 2008-as Félsziget fesztiválon készültek (2008.07.23–2008.07.26.), a DROG/AIDS Prevenziós Sátorban lehetett kitölteni őket. A szervezők azt szerették volna elérni, hogy a potenciálisan érintettek tájékoztatást kapjanak a legális és illegális drogokkal kapcsolatos kockázati tényezőkről, illetve az egyénre szabott alternatívákról, lehetőségekről. A kérdőívek több más kérdőívből állítottuk össze, és különböző kérdéseket tartalmaztak: személyes adatokra vonatkozó, illetve drog- és alkoholfogyasztással kapcsolatos kérdések.

Az eredmények bemutatása és értékelése

A kérdőívet összesen 178 érdeklődő töltötte ki, a legfiatalabb 13 éves, a legidősebb 36 éves, az átlagéletkor pedig 20 év volt. A válaszadók 64.6%-a férfi, 34.8%-a nő, illetve 0.6%-a nem válaszolt erre a kérdésre.

Dohányzás

Bár a dohányzást sokan ártalmatlanabbnak vélik a kábítószerekénél, szintén függőséget okoz. Egészségkárosító hatása nyilvánvaló: számos betegséget okoz nemcsak az aktív, de a passzív dohányosoknak is. A megkérdezettek 46.1%-a dohányzik, 38.8%-a nem dohányzik, illetve 15.2%-a nem válaszolt erre a kérdésre. Az adatok statisztikai elemzése igazolja, hogy szignifikáns összefüggés ($p=0.01$) van a dohányzás és az illegális drogfogyasztás között. A dohányzók 48.1%-a

kipróbált már valamilyen tiltott kábítószerrel, 51.9%-a nem. A nem cigarettafüstök 24.6%-a fogyasztott illegális drogokat, 75.4%-a pedig nem. Ebből arra lehet következtetni, hogy a dohányzás az egyik lehetséges út az illegális drogok fogyasztása felé. Ugyanakkor az adatokból kiderül, hogy a cigarettafüstök 92.7%-a gyakrabban jár kocsmába, mint a nem cigarettafüstök.

Alkoholfogyasztás

Az alkohol a leggyakrabban használt legális drog. A megkérdezett fiatalok 57.9%-a alkoholfüggőnek minősíthető az önértékelő teszt eredményei alapján, 18.5%-a veszélyeztetett az alkoholfüggőség szempontjából, illetve 23.6%-a nem veszélyeztetett. A

- Nálunk is egyre aktuálisabb a drogfogyasztás problematikája, a megkérdezett, Félszigetet látogató fiatalok jelentős százaléka van valamilyen legális vagy illegális szenvedélye.

megkérdezettek átlagban 14 évesen fogyasztottak legelőször alkoholt, 3 évesen legkorábban és 22 évesen legkésőbb. Az alkoholfüggőnek minősíthető fiatalok 24.3%-a havi 3–4 alkalommal fogyasztott alkoholt, 41.7%-a heti 1–2 alkalommal, míg 34,0%-a ennél gyakrabban. A veszélyeztetettek 42.4%-a volt színházban, míg az alkoholfüggőnek kategorizálható fiataloknak csak 22.3%-a. Továbbá a veszélyeztetettek 81.8%-a, illetve az alkoholfüggők 93.2%-a volt kocsmban/sörözőben. Megfigyelhető, hogy az alkoholfüggők ritkábban járnak el kulturális eseményekre, mint a veszélyeztetettek. Szignifikáns összefüggés ($p=0.01$) mutatkozik az alkoholfogyasztás és a dohányzás között. Az alkoholfüggőnek minősíthető fiatalok között nagyobb a dohányzók aránya (61.2%), mint az alkohol

miatt veszélyeztetett fiatalok körében (27.3%).

Illegális kábítószeres fogyasztása

A megkérdezettek 38.2%-a fogyasztott már valamilyen tiltott kábítószerrel életében, 61.2% nem, illetve 0.6% nem válaszolt erre a kérdésre. A mintában résztvevők közül a megkérdezettek 29.8%-a marihuánát, 3.9%-a marihuánakombinációt próbált ki, és 33.7%-a nem válaszolt erre a kérdésre. A felmérésünk során a végzettség és a drogfogyasztás között szignifikáns összefüggést találtunk. A kábítószerfogyasztás nagymértékben összefügg a végzettséggel. A kábítószerrel próbálók legnagyobb százaléka érettségivel rendelkezik (55.2%). Mikor ezt

• **Drogreprevenziós sátor a Félszigeten.** A sátor céljai közé tartozott, hogy az érintett fiatalok információt kapjanak arról, milyen szervezetekhez fordulhatnak segítségért

megállapítjuk, figyelembe kell venni, hogy a legtöbb megkérdezett középiskolás volt. Itt azt a következtetést

vonhatjuk le, hogy mindezek az életkorral és az iskolai végzettséggel lehetnek leginkább összefüggésben. A kábítószeres kipróbáló fiatalok legnagyobb része (95.6%) járt már kocsmban, illetve azoknak 78.9%-a is, akik nem próbálták ki a drogokat. Hasonló jellegű különbségek figyelhetők meg a buliba járás, a színházlátogatás és a kiállításon való részvétel esetében is.

Drogmegelőzés az iskolában

Az iskola általában jelentős szerepet játszik a drogmegelőző tevékenységek megszervezésében. A fiatalok az iskolában töltik idejük jelentős részét, kortárs csoportok találkoznak az osztályban, így a prevenció összekapcsolható a neveléssel. A drogmegelőzési programok az egészségre, valamint az egészséges életmód választására, az identitás megerősítésére fektetik a hangsúlyt. Ki kell emelnünk az osztályfőnöki órák fontosságát. Ilyenkor a tanárok különböző csoportos drogreprevenziós foglalkozásokat folytathatnak a diákokkal, változatos módszerekkel: a nemet mondás megtanítása, önbizalom, önértékelés építése és nevelése, szociális-kommunikációs készségek kialakítása, egészségfejlesztés és értékek közvetítése, a pozitív tevékenységek (pl. sport, a kirándulások, a hobbik) fontosságának kiemelése. A DROG/AIDS

Prevenziós Sátor céljai közé tartozott, hogy az érintett fiatalok információt kapjanak arról, hogy ha bármilyen kérdésük van a drogokkal kapcsolatban, milyen szervezetekhez fordulhatnak segítségért. Néhány hasznos szakmai forrás: Szatmárnémeti Caritas Szervezet – Drogreprevenziós Iroda, Félúton Alapítvány, illetve a megyei Drogreprevenziós, Értékelő és Tanácsadó Központok (<http://www.ana.gov.ro/rom/index.php>).

Következtetések

Helyzetértékelésünk során arra a következtetésre jutottunk, hogy nálunk is egyre aktuálisabb a drogfogyasztás problematikája, a megkérdezett, Félszigetet látogató fiatalok jelentős százaléka van valamilyen legális vagy illegális szenvedélye. Nagyon fontos minél korábban elkezdni a drogmegelőzési munkát a diákok, fiatalok körében. A megelőzésnek az iskolán kívül az egyik legalkalmasabb helyszíne a szórakozóhelyek világa, ahol közvetlen lehetőségük van a fiataloknak arra, hogy kipróbálják a kábítószereseket.

PÉTERFI ANNA-MÁRIA
DÉGI L. CSABA
OLÁH KATA
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Szociológia és Szociális Munka Kar
Caritas – Drogreprevenziós Iroda

• **Veszélyeztetett korosztály.** A serdülők, fiatalok szórakozásból vagy problémáik megoldásaként gyakran nyúlhatnak drogokhoz

Gyermekirodalmi nevelés az óvodában

A vizuális élménytől a szöveg felé

A lázasan kapkodó változtatások korszakát élő hazai tanügyben az óvodai nevelés is változásokra készül, részben tudatosan, részben viszi magával a reformintézkedések áradata. Erre enged következtetni a tanügyminisztérium véglegesítésre váró, ám egyelőre visszatartott új óvodai programja. Ha kellőképpen átgondolt és időben kidolgozott lenne, a benne foglaltakat óvodareformnak is nevezhetnők, de ennek még nem jött el az ideje, helyette kisebb módosításokra, óvatos reformlépegetésekre számíthatunk.

A hagyományos látásmód fellazulása

A változásokat ellenőrzés alatt tartó tanügyminisztérium rémálma, hogy az elszabaduló reformok válságba csapnak át, majd öntörvényűvé válnak. Válságban amúgy is van részünk bőven. Ennek ellenére vitathatatlan a tanügyi változások időszerűsége: közhelyszerű megfogalmazás, hogy a társadalom elvárásaihoz igazodva lehet életképes minden oktatási forma. Az elmúlt időszakban olyan nevelési irányzatok, szemléletek, pedagógiai szakmunkák jelentek meg, amelyek fellazították a hagyományos látásmódot, meghaladva a korábban használatos eljárásokat és módszereket. Ma már egy valamire való curriculum központi eleme a diák és nem a tananyag, ugyanis a diákot nem cserélhetjük le, nem iktathatjuk ki az oktatói-nevelői munkából, viszont az elsajátítandó ismeretanyagot, továbbá az ismeretközvetítés és elsajátítás módszereit módunkban áll megváltoztatni. Az elméletíró d'Hainaut is felhívja erre a figyelmünket: amikor ma a curriculum tartalmáról beszélünk, meg kell értenünk, hogy nem tanulási tartalmak kifejtéséről van szó, hanem kompetenciák, cselekvési módok és általános ismeretek formájában kifejtett célokról.

Felemás állapotok, követelmények

Ha ezeknek az elvárásoknak az ismeretében vizsgáljuk meg a hazai óvodai program gyermekirodalmi nevelésre

vonatkozó elvárásait, felemás állapotokat találunk: először is a korábbi gyakorlathoz hasonlóan nincs magyar nyelvű program, óvónőinknek meg kell elégedniük a román nyelvű változat adaptációjával. Ennek vannak előnyei is, de leginkább hátrányai, melyekről a gyakorló óvónők tudnak leginkább beszélni. Bár helytállóak az általános követelmények és nevelési célok, mégis mindenki a maga kulturális hagyománya által és a saját anyakultúrája számára neveli a felnövekvő nemzedéket. Így tekinthetjük az anyanyelvi kultúrát egyszerre eszköznek és célnak is: az óvodai nevelésnek pedig mindenkor alapvető célja az óvodáskorú gyermekek műveltségének megalapozása, esztétikai fogékonyságuk fejlesztése, esztétikai érzelmeik kiteljesítése. Ennek eléréséhez az óvodai program fejlesztési követelményeket, illetve részletes követelményeket fogalmaz meg. A fejlesztési követelményekhez sorolja a szóbeli közlés megértését, a szóbeli kifejezőkészség, a nyelvi kreativitás, az irodalmi ízlés és az irodalom iránti fogékonyság fejlesztését. Ezeknek a követelményeknek a megvalósításához elengedhetetlen a nyelvi és kommunikációs készség fejlesztése. A nyelvfejlesztés sarkalatos pontja a teljes nyelvi kompetencia alakítása, illetve a nyelvi szövegek üzenetének dekódolása, a legtagabb értelemben vett szövegértés képességének kialakítása. A kommunikációs készségfejlesztés a szöveghallási készségre, a szóbeli és nem szóbeli közlés értésére és alkotására, illetve az írás-olvasás előzetes készségeinek alakítására összpontosít.

Az érzelmi szövegértés és a befogadás

A részletes követelmények igényesebb és hatékonyabb munkát várnak az óvodapedagógustól az irodalmi nevelésben: előírják az egyszerű és az összetett közlés megértését. A gyermekirodalmi alkotások egyértelműen összetett közlésformákhoz tartoznak, és szövegértési készségeket feltételeznek. Szükséges megjegyezni, hogy

kisgyermekkorban nem feltétlenül értelmi, inkább érzelmi szövegértésre kell törekednünk, felhasználva a gyermekirodalom esztétikai érzelmeit fejlesztő sajátosságait és egyéniségformáló erejét. Ebben az értelemben beszélhetünk az óvodában szövegbefogadásról, így érzékeltethetjük az irodalmi alkotások kifejező erejét, és tudatosíthatjuk azt, hogy az irodalmi szövegekhez esztétikai értékek is tartoznak. Ehhez művészi kivitelezésű szövegeket használjunk, félretéve azokat a szövegkísérleteket, amelyek érzelmi és gondolatszegények, formailag is silány kivitelezésűek. Szerencsére a magyar gyermekirodalom és a népköltészet elég gazdag esztétikailag értékes irodalmi alkotásokban, az óvodai szöveggyűjtemények is színvonalas kiadványokban jelentek meg Erdélyben és Magyarországon egyaránt. (T. Aszódi Éva szerk.: *Cini-cini muzsika*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp., 2008.; Ferences István és Fekete Vince szerk.: *Tündérkert*. Hargita Kiadó, Csíkszereda, 2004.; Lengyel Anna szerk.: *Kóc, kóc*. Holnap Kiadó, Bp. 2005.)

A Gutenberg-galaxis előtti hagyomány

A készülő óvodai program sokat foglalkozik az írott és nyomtatott szövegekkel. Előírja ezek felismerését, és annak tudatosítását, hogy jelentés társítható hozzájuk. További követelménye, hogy érdeklődést kell kelteni a könyv és az írott szövegek iránt, meg nem feledkezve a ma már megkerülhetetlen digitalizált, illetve elektronikusan feldolgozott szövegváltozatokról. Az irodalmi nevelésnek a nyomtatott szövegekhez való vonzódása, a köréjük és rájuk épülő tevékenység inkább az iskolai oktatásra jellemző. Az óvodában még feléleszthető és továbbvihető az irodalom nyomtatás előtti hagyománya, a szóbeli előadás, melyben közvetlen az előadó és a hallgató viszonya, hatásosabb a befogadói élmény, változatosabb tevékenységekre ad alkalmat. Természetesen az óvónő szabadon határoz arról, hogy milyen tartalmi egységek révén valósítja meg

Fotó • FÜLÖP ZOLTÁN

- **Érzelmi szövegértés.** Érdeklődést kell kelteni a könyv és az írott szövegek iránt, nem feledkezve meg a ma már megkerülhetetlen digitalizált, illetve elektronikusan feldolgozott szövegváltozatokról

a programbeli, illetve a saját maga elé állított követelményeket. Ebben segít a pedagógia néhány aktuális irányzata: a projektmódszer, a komplex tevékenységek egész sora, az interaktív csoportmódszerek. Továbbá az óvodapedagógusok pozitív és negatív tapasztalatai, az óvodáskorú gyermekek aktuális érettségi szintje, a korszerű információs-kommunikációs technológiák stb. A gyermekirodalmi nevelés számára kedvező, hogy nőtt a szabad óvodai tevékenységek, játékok és a személyi fejlődést célzó tevékenységek súlya. Megvalósítási módozataik is változatosak: szabad játék, kötetlen beszélgetés, didaktikai játék, mesélés, egyéni anyaggal végzett tevékenység, kísérlet, építés, képolvasás, megfigyelés, gyermekek meséje stb. Valamennyi hatékonyan alkalmazható az óvodáskorú gyermekek nyelvi-kommunikációs és irodalmi nevelésében, mindegyik lehetőség arra, hogy az óvodások a maguk szintjén befogadóként és alkotókként egyaránt megismerkedjenek a gyermekirodalommal,

játékosan, tevékenységközpontú foglalkozások keretében.

Az átélés öröme

Az új program szerint a gyermekirodalmi nevelést meghatározza az óvodai tevékenység kétszintes felépítése is. Az első szint 37–60 hónap (3–5 év) között a szocializálódás szakasza. Jean Piaget animisztikus korszaknak nevezi, mások szerint pedig mítikus vagy mesekorszak. Ebben az életkorban egyszerre alakul ki a mese- és versszeretet. Az egyéni befogadási technika módosul a képi vagy vizuális élménytől a szöveg felé, majd a hangzásélmény szövege felől az értelmes szöveg felé halad tovább. A második szakasz a 61–84 hónap (5–7 év) közé tehető, ez egyben az iskolaelőkészítés életszakasza is. Ebben a korban a befogadás és a szövegértés már begyakorolt készség. Ha kellemes érzés társul a befogadáshoz, akkor már nem a technikai nehézségek kötik le az óvodás figyelmét, hanem a megértés, az átélés öröme, az esztétikai élmény. Végül

nem feledkezhetünk meg az óvodai gyermekirodalmi nevelés tágabb összefüggéseiről sem. Az óvodai tevékenység öt tapasztalati területe (esztétikai-kreatív, ember és társadalom, nyelv és kommunikáció, tudományok, pszichomotoros) kettőben is érdekelt közvetlen módon: az esztétikai-kreatív, illetve a nyelvi és kommunikációs tapasztalat területén. Az előbb felsorakoztatott érvek megerősíthetnek bennünket abban a feltevésünkben, hogy a gyermekirodalmi nevelés kreatívan vesz részt az óvodáskorú gyermekek egyéniségének harmonikus formálásában.

DR. VÉGH BALÁZS BÉLA
a Babeş–Bolyai
Tudományegyetem
Pszichológia és
Neveléstudományi
Kara szatmárné-
meti tagozatának
egyetemi
adjunktusa

Külön kuckók az óvodában

Az óvodai csoportszobák alapvető sajátossága, hogy otthonosak, hívogatóak, aktivitásra ösztönzőek. Olyan helyiségek, amelyekben minden gyermek megtalálja a kedvére való tevékenységet. Mindezek megvalósításában, folyamatos formálásában alapvető szerepe van az óvodapedagógusnak.

Az Oktatási és Kutatási Minisztérium 2000. szeptember 8/4481. számú rendeletével jóváhagyott, 2003-ban átdolgozott Óvodai Nevelési-Oktatási Tevékenységek Tanterve, valamint a

A szabad tevékenységek sikere

A gyermekek szabad tevékenységei leggyakrabban a tevékenységközpontokban zajlanak, ezek választásra, elmélyült tevékenységekre ingerlő környezetet jelentenek. Az óvoda napirendjében a tevékenységközpontok használata a szabad tevékenységek keretében zajlik, pontosabban reggel, a gyermekek érkezésekor és délután a közös tevékenységek után. A tevékenységközpontok már régóta jelen vannak az óvodai életben teremrendezési lehetőségként, de nem mindenhol jellemző a központok rendszeres felhasználása, a gyermekek nem veszik eléggé igénybe őket, és a pedagógusok sem kezdeményezik minden esetben. A szabad tevékenységek sikere gyakran függ a gyermekek rendelkezésére bocsátott helyi adottságoktól, az eszközöktől, anyagoktól. A csoportszobában több napon át folytatódó játékban a terem nagyságától függően meg lehet őrizni a kialakított tereket, építményeket. A tevékenységközpontok érdekes témákat és foglalkozásokat sugallhatnak a gyermekeknek, hozzájárulnak a gyermek sokoldalú személyiségformálásához, képességeinek fejlesztéséhez. Lehetőséget nyújtanak a gyermek művészi hajlamának, alkotóképességének megnyilvánulására, hozzájárulnak a látási képzetek pontos kialakulásához, fejlesztik a megfigyelőképességet, a szókinccset.

A tevékenységközpontok rendszere

Az óvodai tevékenységközpont az a hely, ahol a játék, a munka, a játékos tanulás zajlik, itt gazdagodik a gyermek élmény- és érzelmvilága. Ebben a térben gyarapodnak a környező világról szerzett ismeretei, kibontakozhat személyisége, jellembeli tulajdonságai, adottságai, képességei, fokozódik a beszélőkedve, közlési vágya. Az óvodapedagógus a csoportszoba adott körülményei, az óvodások életkori összetétele, a gyermekek egyéni szükségletei, a lányok és a fiúk arányától függően, valamint az aktuális élmények alapján döntheti el, hogy

A tevékenységközpontok lehetőséget nyújtanak a gyermek művészi hajlamának, alkotóképességének megnyilvánulására.

hány tevékenységközpontot alakít ki: kettőt, többet, vagy egyet sem, hosszabb vagy rövid időszakot biztosít a használatukra.

A központok kialakításának szempontjai

Célestin Freinet szerint „a gyerekek már az óvodában szeretik előre tudni, hogy mit kell és mit lehet majd csinálniuk, főként ha ők maguk döntöttek róla. S ez az, ami nagyon fontos.” Az óvodapedagógusnak a tevékenységközpontok kialakításakor a következőket kell figyelembe vennie: a csoportszoba beosztását, a lehetőségeket, a gyermekek rendelkezésére bocsátott anyagokat, eszközöket. Az óvodapedagógus rugalmassága, kreativitása, figyelmessége fontos szerepet játszik a központok berendezésekor, átrendezésekor, felszereltségekor, díszítésekor, a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítésekor, mindez segítve a gyermek fejlődését, ugyanakkor kutatva a nevelés legjobb megoldásait is. A tevékenységközpontok kialakításának szempontjai a következők: a tevékenységek jól látható elkülönítése, lehetőség a mikro-, egyéni és nagycsoportos tevékenységekre, csendes és zajos tevékenységek elkülönítése, alacsony, elérhető, tárolófelületek elhelyezése, anyagok, eszközök logikus csoportosítása, szemmagasságban való elrendezésük, címkék, a tárgyak helyének jelölésére, búvóhelyek lehetőségének megteremtése. Az óvodapedagógusnak számítania kell arra, hogy a tevékenységközpontok berendezése a gyermekek spontán érdeklődésének megfelelően átrendezhető, ebben a gyermekek maguk is aktívan közreműködnek: a tervezés, a szervezés és a megvalósítás terén. Így alakul ki a gyermekekben a szempontok figyelembevételének képessége, a dönteni tudás, a szituációhoz való alkalmazkodás.

• A szerepjáték központja.

Ebben a térben gazdagodik a gyermek élmény- és érzelmvilága, gyarapodnak a környező világról szerzett ismeretei, kibontakozhat személyisége

2008/2009-es tanévben megjelenő új tanterv előírása szerint nem kötelező az óvodai csoportszobákat tevékenységközpontokra osztani, viszont ajánlatos legalább két külön sarkot (könyvtár- és építősarok) vagy annál többet is (művészi, tudományos, szerepjáték, asztali játékok sarka stb.) létrehozni.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A berendezés, a családi szituációk központja

A tevékenységközpontok berendezésekor szem előtt kell tartani a kívánt fejlődés eredményét, ezért az óvodapedagógusnak ismernie kell valamennyi sarok berendezését. Például a családi szituációk, szerepjátékok központja a gyermek spontán játékának színhelye, ahol az óvodások a környező világról való ismereteiket dolgozzák fel, ismerősök, családtagok, társak viselkedését utánozzák. A szituációs játék az egész személyiséget fejleszti, kreativitásra ösztönöz, és alkalmas a társas kapcsolatok alakítására, az egymás közötti viselkedésmódok gyakorlására. Felszerelésére mobilitás jellemző. A meghitt hangulat jellemzi e sarkot. A családi játékközpont része a konyha, a babaszoba. A szerepjáték kellékei: használati eszközök, felnőttek tárgyainak kisméretű másai: lábasok, tányérok, poharak, sziták, szűrők, szerszámok, seprű, lapát, telefon, gyúróta, vágódessza stb. Az egyes foglalkozások, szerepek jellegzetes eszközei, ruhadarabjai: orvosi táska, fodrászkellékek, kisebb méretű felnőtt ruhák, sapkák, kalapok, táskák, babaruhák, takarók, babaápolási eszközök, babakocsi. Egyéb: gyümölcsök, zöldségek, termések, palackok, dobozok (teás, kekszes, piskótás stb.).

Építőelemek és irodalmi, ének-zenei tevékenységek központja

Az építősarkot jól körülhatárolt helyen, szőnyegen rendezzük be. A közösen készített maketteket, eszközöket helyezzük ide. Az építés, rakosgatás közben fejlődik a gyermek finommotoros képessége, tér- és formaészlelése, a változatos formák elősegítik a matematikai képességek fejlesztését. Ide tartoznak: a fából készült építőelemek, mértani idomok, legók, képkirakó, képes lottó, kártya, társasjátékok stb. A mese-vers dramatikus megjelenítésének, az erősebb élmények és érzelmek átélésének, valamint a zenei játékok, a zenei improvizáció, a zene átélésének színtere az irodalmi és ének-zenei tevékenységek központja. Az óvodapedagógus a drámapedagógia elemeivel itt tervezi a játékot, melyet a gyermekek egyéni ötletei alapján folyamatosan alakít. Nyugalmas sarok, ahol egyszerre több gyermek is elfér, és ahová puha szőnyeget, párnákat helyezhetünk. Itt találhatóak,

a gyermekek számára is elérhetően, a mesekönyvek, folyóiratok, közösen készített albumok, könyvek; bábok: kesztyű-, ujj-, lépegető és paravánbábok; nyelvi játékok eszközei; hangszerek: cintányér, triangulum, dob.

Művészi tevékenységek tere

Ajánlatos olyan helyen kialakítani, ahol természetes a világítás, és viszonylag essen távol a zajosabb tevékenységtől. Itt végezzük az ábrázoló tevékenységeket, a kézművességet, a barkácsolást. Az eszközök változatosak, sokfélék, állandó gyűjtést, pótlást igényelnek. A központhoz hozzátartozik 1–2 festőállvány is, az alkotáshoz kis kötetényeket is lehet biztosítani. A gyermekek részére az alkotásaik elhelyezésekor jellel ellátott saját tárolót lehet készíteni. A központban szervezhető spontán tevékenység is. Az alkotójáték eszközei: zsírkréta, ceruza, festék, iskolatábla, kréta, gyurma, olló, papírok (csomagoló-, színes hajtogató, krepp, mintás), természetes anyagok

változik, dinamikus, évszakokhoz, projektekhez igazodik. A gyűjtemények rendszeresen tárolhatók, a növények, állatok gondozása folyamatosan történhet. E központban kapnak helyet a nagyítók, földgömbök, térképek, makettek, kísérleti eszközök; könyvek, albumok, folyóiratok; tablók, gyűjtemények; állatok, növények.

Az informatika spontán lehetőséget biztosít a térirányok fejlődésére, a kreativitásra, új szemlélet formálására. A központba az informatika eszközeit helyezzük, számítógépet, nyomtatót, oktatójátékokat; cd-lejátszót. A gyermek mozgásos tevékenysége számára alkalmas hely a csoportszoba melletti előtér. A tevékenységhez a testi épség megóvására szolgáló és eszközhasználati szabályok kapcsolódnak. Eszközök: labdák, karikák, ugrókötelek, zsákok; bordásfal, mászóka, padok. A gyermekek az óvodába lépéstől a hazaindulásig maguk dönthetnek arról, hogy mit és hol kívánnak játszani. Ezért fontos, hogy módjukban álljon

- **Tervezés és spontaneitás.** A központok lehetőséget nyújtanak a mikro-, egyéni és nagycsoportos tevékenységekre, búvóhelyek kialakítására

(falevél, gesztenye, toboz, termések, ágak stb.), amelyek nem balesetveszélyesek vagy nem mérgezőek.

Tudományos, informatikai és mozgásközpont

A természettudományos sarok elsősorban a megfigyelések, kísérletek központja. A központ állandóan

nézelődni, válogatni, töprengeni, végül a számára éppen legvonzóbb játéktevékenységbe bekapcsolódni.

BÓNÉ ANDREA
óvodavezető
szilágykrasznai
napköziotthon

**Beszélgetés Puskás Károllyal,
a nagyváradi George Coșbuc Általános Iskola biológiatanárával**

A gyerek akkor rosszalkodik, ha unatkozik

– *Mennyire fontos, hogy a természettudományokat, esetünkben a biológiát anyanyelvén tanulja a diák?*

– Fontosnak tartom. Könnyebben megérti így az alapfogalmakat, és ha esetleg az egyetemen, főiskolán más nyelven folytatja tanulmányait, van mihez kötnie a hallottakat. Én magam a középiskolát magyar nyelven végeztem, az egyetemet pedig románul. Eleinte nehéz volt, de mivel tudtam mihez kötni a fogalmakat, jól tudtam építeni az alapokra. Egyébként a főbb kifejezéseket már ötödikben megpróbálom románul is megtanítani a magyar osztályokban, mert szükséges minél magasabb szinten elsajátítani a román nyelvet is, és akár a biológia tanításával is hozzájárulhatunk ehhez.

– *Harminchat éve tanít, a tanügyi rendszer rengeteget változott azóta. Ami azonban az osztályban, a gyakorlatban történik, mennyiben más, mint három évtizeddel ezelőtt?*

– Amikor az ember friss végzősként kerül a katedrára, nagy lexikális tudással, de kevés tapasztalattal rendelkezik. Nehéz az első két-három év, nekem is voltak problémáim, egyes fogásokat el kellett lesni az idősebb kollégáktól. De

a praxisukban adódnak. Segítek nekik, mert tudom, milyen nehéz a kezdet.

– *A 10–14 éves korosztály, akiket ön tanít, kifejezetten „problematikusnak” számít. Hogyan tudja a kamaszok figyelmét lekötöni?*

– A kamasszá válás időszakában a gyerek már nagynak érzi magát, jogai vannak, kötelességei nincsenek – legalábbis ezt hiszi. Nagyon elevenek, nehéz őket kezelni. A megoldás az, hogy feladatokat adunk nekik, bevonjuk őket az oktatás menetébe, hogy aktív részesei legyenek a tanulásnak. A visszakérdezés nagyon fontos: állandóan kontaktusban kell lenni velük az órán. Ma már nem teheti meg egy tanár – legalábbis a biológia esetében, bár lehet, hogy a történelemmel vagy az irodalommal más a helyzet –, hogy 10–15 percet beszéljen megállás nélkül. Ennyi ideig a diák nem képes figyelni. Állandóan visszakérdezek, feladatot kapnak, kérdésekre kell válaszolniuk, táblához kijönniük, a szemléltetőeszközt megfigyelni, elmagyarázni – folyamatosan mozgatni kell őket. De még így is van, akinek elkalandozik a figyelme, aki elbambul az órán, meg kell próbálni őket is ébren tartani.

– *Mennyire van szükség fegyelmezésre?*

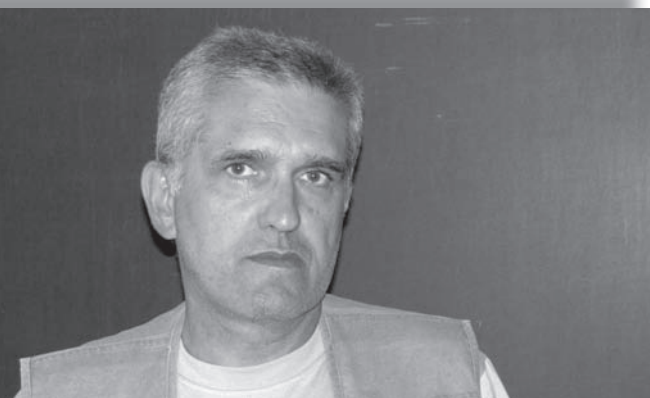
– Ha a gyerek aktív, s lekötjük a figyelmét, nincs szükség fegyelmezésre. A gyerek akkor rosszalkodik, ha unatkozik. Lényeges, hogy a tanár tegye érdekessé a feladatokat. Ne száraz, hanem minél életszerűbb legyen az óra. Az is nagyon fontos, hogy a gyerek motivált legyen: dicsérjük meg még a gyengébb diákat is, ha a képességeihez mérten jól teljesít, így mindannyian motiváltak lesznek, és tulajdonképpen saját magukat fegyelmezik.

– *Elvárja-e egy mai szülő a biológiatanártól, hogy pontos szakmai ismereteket adjon át a gyerekének?*

– A szülő általános iskolában nem sokat vár el a biológiatanártól. Igazából annyit kér, hogy a gyerek ott legyen, figyeljen, tanuljon, magyarul hasznosan töltsen el az idejét, mert amint én tapasztalom, a szülőnek nincs sok ideje arra, hogy a gyerek iskolai előmenetelével foglalkozzék. Nagyon ritka az a szülő, aki megteheti, hogy a gyereket ellenőrizze, kikérdezze. Nagyobb elvárásokat már középiskolában támasztanak a biológiatanárral szemben, főként abban az esetben, ha a szülő erőfelé szeretné a gyerek pályaválasztását irányítani, ha orvosi vagy állatorvosi egyetemre felvételizne a diák.

– *Mennyire tartja fontosnak a gyerekek kikérdezését, ellenőrzését?*

– Körülbelül tízéves korig muszáj lenne ellenőrizni, hogyan tanul a gyerek. Utána annyira megszokja, hogy ötödik–hatodik osztálytól kialakul a saját munkastílusa, életritmusa.

• **„A tanítást tulajdonképpen művészetnek is lehet nevezni – adottság kell hozzá. Akad, akiben megvan a pedagógusvéna, közel tud kerülni a gyerekekhez, meg tudja értetni magát velük – és ez a legfontosabb.”**

segített az is, hogy vissza tudtam emlékezni azokra a kiváló tanáraimra, akikről még az is útravalót kapott, aki végül nem a pedagógiát választotta. A tanítást tulajdonképpen művészetnek is lehet nevezni – adottság kell hozzá. Láttam már hatalmas szakmai tudással rendelkező úgynevezett pedagógust, aki csapnivaló órákat tartott. Viszont akad, akiben megvan a pedagógusvéna, aki feltalálja magát a nehéz helyzetekben, közel tud kerülni a gyerekekhez, meg tudja értetni magát velük – és ez a legfontosabb. Persze a tapasztalat sokat számít, s ezt próbálom én is átadni a fiatalabbaknak: ha igénylik, természetesen szívesen elbeszélgetünk a különböző esetekről, problémákról, amelyek

Mindezt elsősorban azért, hogy a gyerek érezze, neki is vannak kötelességei. De nem azt kell ellenőrizni, hogy hány számtanpéldát oldott meg a gyerek – fontos, hogy napon-ta szóba elegyedjünk vele, és segítsük, hogy kialakuljon a saját rendszere: mikor kell hazajönni, mikor kell ebédelni és így tovább. Ha ez nem válik automatizmussá, hanem a szülők már negyedik-ötödik osztályban eleresztik a gyep-lőt, annak borzasztó következményei lesznek: a gyerek nem érzi, hogy törődnek vele. Persze később ezen már lehet la-zítani, hiszen, mint mondtam, megszokássá válik a rend. Fontos az iskolával, osztályfőnökkel, tanárokkal való kap-csolattartás – és nem csak akkor, ha a félév zárása előtt két nappal rájön a szülő, hogy a csemetéje bukásra áll.

– *Mégis, hogyan lehet ebben a korban kapcsolatot tartani a kamasszal? Miről lehet vele beszélgetni, hogyan lehet a bizal-mát elnyerni?*

– Meg lehet kérdezni például, hogy mi történt az iskolában. Ekkor a gyerek megnyílik, lehülyézi az összes tanárt, de el-mondja a pozitív benyomásait is. Jellemző, hogy a tizenéves egyik nap szidja a tanárát, ha pedig másnap amaz meg-dicséri, ő lesz a legjobb tanár a világon. Ha az elemi osz-tályokban már rendszeresen beszélgetünk a gyerekekkel, és később ez folytatódik is, nem lesz probléma a kommuniká-cióval, mert már szinte kikívánczik belőle, hogy elmesélje élményeit. A gyerek élete nagy részét az iskolában tölti: az ottani eseményeket jó, ha meg tudja tudni valakivel, mert ha nincs kívül, akkor bezárkózik, és ez később komoly problémákat okozhat.

– *Ön mit gondol arról a széles körben elterjedt véleményről, miszerint a mai szülők kevesebbet foglalkoznak a gyerekekkel, mint mondjuk 36 évvel ezelőtt?*

– Nemhogy harminchat, de öt évvel ezelőtt is másfolyenek voltak a gyere-kek, mint most. Mi úgy tanultuk annak idején, hogy a személyiségformálásban három résztvevő játszik szerepet: a csa-lád, a társadalom és az iskola, s e három nagyjából egyenlő százalékban járul hozzá a személyiségfejlődéshez. Nap-jainkban eljutottunk oda, hogy egyre kevesebb hatást gyakorol a család és az iskola a diákra, a társadalom és a mé-dia viszont óriásit. A baj az, hogy egy tizenéves nem tud válogatni az öt érő hatások közül, úgyhogy sokszor nagyon rossz irányba viszi ez a felborult egyen-súly. Az utcán, a plázákban nyüzsgő élet nagyon csábító. Itt is az a megoldás, ha a szülő vagy az iskola képes érdekes, vonzó és mégis tartalmas programokat kínálni, és így ellensúlyozni a hatásokat. Ez lehet egy egy-szerű városnézés is, kirándulás, osztálybuli. Én mindig arra biztatom a szülőket, hogy a zenét, a sportot, akár az idegen nyelveket próbálják megszerettetni a gyerekekkel, persze előbb ki kell próbálni, mihez van neki is kedve – így ugyanis siker-élményeket élhet át, fejlődik az érzelmvilága, és motiválttá válik. A televíziós műsorokban is sajnos az a legvonzóbb a gyerek számára, ami nem tartalmaz – másféle pedig sajnos elég kevés van. Jónak tartom az ismeretterjesztő csatornák

- Nemhogy harminchat, de öt
- évvel ezelőtt is másfolyenek
- voltak a gyerekek, mint most.
- Mi úgy tanultuk annak idején,
- hogy a személyiségformálásban
- három résztvevő játszik szere-
- pet: a család, a társadalom és
- az iskola, s e három nagyjából
- egyenlő százalékban járul hoz-
- zá a személyiségfejlődéshez.
- Napjainkban eljutottunk oda,
- hogy egyre kevesebb hatást
- gyakorol a család és az iskola a
- diákra, a társadalom és a média
- viszont óriásit.

Puskás Károly

Puskás Károly biológianár 1948-ban született Nagyváradon. 1973-ban diplomázott a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem biológia szakán, majd 1978-ig Asszonyvásáron tanított, 1990-ig pedig Paptamásiban. Ekkor került az akkori 9-es számú, ma George Coşbucról elnevezett általános iskolába, ahol 1998 és 2007 között az igazgatói tisztséget is betöltötte. 1999 óta a Romániai Magyar Pedagógusszövetség Bihar megyei szervezetének elnöke.

természettudományt népszerűsítő műsorait: felkeltik a gye-rekek érdeklődését a különböző témák, így a biológia iránt is. Bár az is megtörtént már, hogy a főemlősökről tartott órá-mon az egyik diák boldogan újságolta, hogy ő tegnap látott egy filmet a majmokról, és én is örültem, amíg ki nem derült: a *King Kong* című játékfilmről beszél.

– *Ön a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége Bihar me-gyei szervezetének elnöke...*

– Igen, tizenegy éve vezetem a megyei szervezetet. Ez a civil szerveződés a befolyt tagdíjakból számos iskolai te-vékenységet támogat. Dicsérendőnek tartom a margittai iskola rendezvényeit, a nagyszalontai óvodások vetélkedő-it: legóversenyeket, mesemondóversenyeket – ezek a helyi pedagógusok önkéntes munkája révén valósulnak meg. Ér-dekképviselőként is működünk, a különböző törvényterve-zeteket véleményezzük, aztán ezt vagy figyelembe veszik a minisztériumnál, vagy nem. Bár ezt az utolsó törvény-változást már nem kommentáltuk, olyan gyorsan változott minden, hogy nem is tudjuk követni. Nagyon jó a kapcsolatunk a tanfelügyelőséggel is, illetve a magyar főtanfelügyelő-helyet-tessel, Ákos Zoltánnal.

– *Ha ő nem került volna vissza a tisztsé-gébe, lenne, aki meghallgatná a magyar pedagógusok problémáit a tanfelügyelő-ségen?*

– Ez már gyakorlati kérdés. Hiába hívok el egy román főtanfelügyelő-helytettst a paptamási vagy a biharpüspöki isko-lába, hogy megnézzen egy vetélkedőt, ha egy szót sem ért belőle. Ugyanakkor a magyar helyettes kapcsolatot tud

tartani azokkal a magyar iskolaigazgatókkal és aligazga-tókkal, akik a kisebbségi oktatásért felelnek, így jobban ter-jed az információ. Nem az a lényeg, hogy Ákos Zoltánnak vagy másnak hívják az illetőt, hanem az, hogy szívügyének tekintse az anyanyelvű oktatást.

NAGY ORSOLYA

Óvodás szülő leszek!

Már úgy unom az óvodát! – nagyzol Zsófi, és kijelentését felnőtt gesztussal kíséri. A helyzet pikantériája, hogy Zsófi még el sem kezdte az óvodát. Csak készülődünk, de azt nagyon, és talán már ezt unja. A család minden tagja más-ként foglal állást az ügyben, és mind a gyermeket, mind az anyját ezerféle hatás éri a téma kapcsán. Zsófi hallja, hogy több millió kispajtás, játék és móka várja, de azt is, hogy az óvodában nem lehet válogatni, szót kell fogadni, és mindig köszönni kell – attól függ, hogy a nagymama, a szomszéd vagy a középcsoportos barátnője az éppen aktuális oviszakértő. Engem is ér hideg- és melegzuhany, mert mond-

hagyományos? Óvónéni függvényében vagy az intézmény felszereltsége szerint válasszunk? Volt, aki azt tanácsolta, legyen elsőrendű szempont, hogyan főznek, hiszen négy évig naponta háromszor ott étkezik a gyermekem. Szívem szerint óvónéni választottam volna, gondolván, ő az, akire rábízom a gyermeket, és szinte annyi időt tölt majd vele, mint velem. Az egyetlen óvónéni azonban, akit ismerek, és aki valóban elbűvölően kedves, nem akkor kezd kiscsoportot, amikor Zsófi. A kérdezősködés relatív, hiszen nem biztos, hogy számomra az a jó pedagógus, aki a te számodra. Végül Zsófit másfél évesen beírattuk a lakásunkhoz legközelebb levő óvodába, az ablakból mutogattuk neki, hogy ott az ovi... És egy év múlva elköltöztünk falura. A falusi óvoda olyan, mint a mesében: fák között megbúvó piros cseréptető, de nincs napközirendszere. Hiába mondja szemrehányóan az ott tanító szakember, hogy „milyen fészekrakó az, aki beviszi a városba a gyermekét”, mert melyik ingázó szülő engedheti meg magának, hogy délből 12-kor hazarohanjon, elvegye a gyermekét, akit délután ötig kire bízna... Szóval maradt a városi óvoda, ezúttal már a munkahelyhez közeli. Az oviban még Waldorf-csoport is működik, és ez újabb választást elé állított bennünket. Végül elvetettük az alternatívát, mert otthon bizony nem ilyen a szellemiség, az én kézműveskedésem kimerül a főzés-sütésben, életemben egy sálát kötöttem, tehát meg szeretnénk volna kímélni a gyermeket a két látásmód összeegyeztetésének traumájától. Végül mégis az óvónéni döntötték el a kérdést: csak szépet és jót mondtak róluk, és az is sokat nyomott a latban, hogy végleges kinevezésük van, tehát feltehetően négy évig megszakítás nélkül ők maradnak a gyermek óvókái. Így került Zsófi a református csoportba. Megjelentünk már az óvodai nyílt napon, ami egy kicsit becsapós volt, mert Zsófi számára az arra az egy napra kibérelt légvár volt a legerőteljesebb élmény, azóta is emlegeti. Pedig sok minden lenyűgözhetne volna, a fából készült, életnagyságú babaszoba, a tengerimalac, a halak, az előkészítő „nagylányok”, akik szívesen babusgatták. A szülői értekezletre Zsófi büszke apja ment, kicsit aggódva, hogy sok pénzt kérnek majd mindenfélére. A szülői értekezlet azonban csak hasznos volt, mindössze öt lejt kértek kiskötényre, hasznos dolgokat mondtak (mi legyen a kistarisznyában, mekkora legyen az ágynemű, milyen cipőt viseljen a gyerek). És figyelmeztették az anyukákat, hogy nem kell hosszasan búcsúzkodni, aggódva körözni az óvoda körül, mert eddig még minden apróság sirt egy kicsit, de aztán megszerették az óvodát. Szóval már nincs visszaút, rövidesen óvodás a gyermek, és még mindig rengeteg az aggodalom: szeretnénk, ha be tudna illeszkedni, ha barátai lennének – hogy szeressék, ne csúfolják, ne bántásák őt, ha valamilyen nem teljesít a legjobban, és hogy ne legyen fontos, hogyan teljesít... És hogy tudjam megfelelő időben elengeni a kezét, de mindig foghassam, ha ő is akarja.

- A felnőtt mindig aggódik, hogyan illeszkedik be a gyermek az óvodai közösségbe

ják, a gyermek az oviban majd folyton elkap minden létező gyermekbetegséget, minden rosszat megtanul a többiek-től: alpári kifejezéseket, feleselést, testi épségét kockáztató mutatóványokat a játszótéri csúszdán. Az óvodatéma nem újkeletű, kevéssel Zsófi születése után kezdődött, amikor a parkban azzal riogattak az anyukák, hogy lehet, már el is késtem a beíratással, ugyanis ezt a gyermek fogantatása pillanatában javallott megtenni. Az óvodaválasztás életem egyik nagy dilemmája elé állított: alternatív legyen vagy

BÍRÓ BLANKA

Miért választottam a művészeti iskolát?

Egy sikeres felvételi és egy szuperjó vakáció után elmondható: eseménydús nyaram volt. Ám lássuk, miért is választottam a felvételt a sokkal egyszerűbbnek tűnő számítógépes osztás helyett, hiszen osztálytársaim többsége vagy a matek–infót, vagy a társadalomtudományok szakot választotta.

Már kiskoromban kiderült, hogy vonzódok a művészetek iránt. Anyukám azonban úgy döntött, nem ad mű-

János és Czimbalmos Attila festőrestaurátor.

Mindenki dicsérte a rajzaimat, és én is úgy éreztem, szívesen folytatnám tanulmányaimat olyan iskolában, ahol ezt az adottságomat fejleszthetem. Főleg azért, mert ha majd felnőtt leszek, olyan munkát szeretnék végezni, amelynek során kamatoztathatom ezt a készségemet. Divattervező vagy reklámgrafikus szeretnék lenni, ami művész ismerőseim szerint is „jól fi-

két tanár, akik egy csendéletet helyeztek elénk. Felírták a táblára, hogy mi látható előttünk, és elmondták, hogy mire figyeljünk. Három óra állt rendelkezésünkre, és nagyon tetszett, hogy nem voltak bent felvigyázók. Egyébként nem is volt értelme, hiszen ebben az esetben mindenkinek azt kellett lerajzolni, amit látott, másolás kizárva. Nyugodtan rajzolhattunk, nem volt az a feszültség, ami általában dolgozatoknál vagy akár a felmérőknél lenni szokott. Értékeltem, hogy a tudáspróbákat hamarabb szervezték, mint a beiratkozásokat, ezért aki kiesett, próbálkozhatott más iskolában. Idejében megtudtuk az eredményeket, és örömmel mondhatom el: sikerült a felvételem, és teljesült az egyik álmom. Tehát a következő négy évet ott tölthetem, ahol szeretném, lehetőségem lesz tovább fejleszteni a kézügyességemet, további rajz- és festészeti technikákat szeretnék elsajátítani, de meg akarok tanulni angolul is.

Mi történik velem idegenben?

Hálás vagyok a szüleimnek azért, mert mellettem állnak, tudják, hogy mit akarok, és segítenek ennek elérésében. Vannak ugyanis olyan szülők, akik nem engedik a gyerekeiket más városba tanulni, mert féltik, mi lesz vele idegenben. Hát nem történik semmi szörnyűség, mert ha a gyerekeknek van egy álma, akkor nem kell semmitől féltetni. A túlságosan aggódó szülők így egy világot törnek össze a gyerekekben, ha nem csinálhatja azt, amire vágyik. Édesapám mesélte, hogy ő szeretett volna színész lenni, de a nagyszülei nem engedték. Elmesélte, hogy sokszor elszőkött a felkészítőkre, de hiába, mert úgysem élhette azt az életet, amelyet megálmodott. Most több a lehetőség, s bár gazdasági válság van, minden „a fenekünk alá van téve”. Én azt hiszem, úgy lenne jó, ha mindenki megvalósíthatná az álmait.

vészeti iskolába 1–8. osztályba. Döntéset azzal indokolta: nehogy elvegyék a kedvem a rajzolástól a „skolasztikus módszerekkel”. Meglátása helyesnek bizonyult, hiszen az eddigi tapasztalatok szerint itt, Gyergyószentmiklóson nem sok művészetiben végzett nyolcadikos folytatta tanulmányait művészeti gimnáziumban, ami eléggé elszomorító. Itthon örömmel elrajzolgattam, és megkedveltem ezt a műfajt attól függetlenül, hogy nem jártam művészeti iskolába.

Útbaigazítás és megpróbáltatás

A rajztechnikák elsajátításában mindig akadt egy művész, aki segített, megmagyarázott néhány technikai elemet. Többek közt a bátyám, Balázs Áron, aki vizuális művész, Maszelka

tett hívását”, ha valaki igazán jól és lelkiismeretesen végzi a munkáját. Ezért jelentkeztem Csíkszeredába a Nagy István Művészeti Gimnáziumba, ahol a felvételi előtt hétvégenként felkészítőket tartottak. Rengeteg útbaigazítást kaptunk, és így nem volt nehéz a megpróbáltatás. Szórakoztatóan, jó hangulatban teltek Imecs László tanár úr órái, sokat tanultunk, és ez is megerősített a döntésemben.

Mindenkinek azt kellett lerajzolni, amit látott

Eleinte rémisztőnek tűnt a felvételi, de végül nem is volt olyan szörnyű. Érdekes módon amikor reggel felkeltem, nem voltam ideges. Apukám vitt be Csíkszeredába, majd amikor mindenki elfoglalta a helyét a teremben, jött

BALÁZS ANTÓNIA
a csíkszeredai Nagy
István
Művészeti Gimnázium
grafika szakos, 9. osztályos diákja

Augusztusi gesztenyék

Még javában tartott a strandszezon, a belvárosban délután az aszfalt és az épületek ontották a forróságot, a sétalóutcán pedig turisták hadai sétáltak a szecessziós bérpalotákat fotózva. Mégis, hiába tornyosultak még jókora dinnyehalmok a tömbházak közötti füves tereken, és hiába lubickoltunk Püspökfördő klórszagú termálmencedencéiben az augusztusi kánikulát enyhítendő, valami megfoghatatlan szorongás fogott el. A Petőfi-park és a Zsiga Miklós utca végeláthatatlan gesztenyesorán ugyanis a néhol sárguló levelek között már jókora, érett gesztenyék virítottak, frissen zöldellő, tüskés burkukban arra várva, hogy egy szép napon valamelyik gyanútlan járókelő kobakján landoljanak.

Egyszer csak közeledett az ősz, és vele az iskolakezdés napja is.

- Nem mintha amúgy annyira utáltam volna iskolába járni, de hát mégiscsak jókora sokkot jelent egy zsenge emberpalánta életében, amikor a három hónapos nyári vakáció, amely júniusban még olyan végeláthatatlannak és megnyugtatóan hosszúnak tűnt, egyszer csak véget ér.

Ekkor hiába közvetítette a televízió a debreceni virágkarnevált, és már az augusztus huszadikái tűzijáték sem tudott felvidítani, hiszen tudtam: már egy hónap sincs addig, amíg újra hajnali fél hétkor kell majd kelni, hogy az álomságtól még szédülten tántorogjak be a fürdőszobába, majd a félálomban megéjtett mosdás után felöltözve hátamra kapjam az iskolatászkát, és még fél nyolc előtt elinduljak a villamosmegállóba, hogy nyolc előtt beérjek a suliba.

Nem mintha amúgy annyira utáltam volna iskolába járni, de hát mégiscsak jókora sokkot jelent egy zsenge emberpalánta életében, amikor a három hónapos nyári vakáció, amely júniusban még olyan végeláthatatlannak és megnyugtatóan hosszúnak tűnt, egyszer csak véget ér, és nem marad belőle más,

mint a vidéki nagyszülőknél, a diáktáborban vagy a külföldi kiránduláson töltött idő emléke, a rengeteg élmény. De mégis, épp ezek miatt szerettem is az iskolakezdést. Hiszen igaz ugyan, hogy a hirtelen ismét zsúfolttá vált villamoson több tucatnyi, hozzám hasonló diák zötykölődött az iskola felé komor arccal, de már itt olyan osztály- vagy iskolatársakkal futhatott össze az ember, akiket három hónapja nem látott. És akivel a hosszas távollét után végre jó volt egyet újra beszélgetni, megosztani a nyári kalandokat, hogy aztán dagadó kebelrel gyűjtse be az elismerő vagy éppen irigykedő megjegyzéseket az erdőben, hegyen-völgyön vagy épp valamely messzi országban átélt kalandok elmesélése után.

De nem csak ezért volt mégiscsak kellemes élmény az iskolakezdés. Azt is nagyon szerettem, amikor augusztus végén, szeptember elején szüleim kiadták az ukázt: Most pedig indulunk bevásárolni az iskolakezdésre!, ezt követően pedig nyakunkba vettük a várost, hogy új tanszereket, füzeteket, írószereket meg iskolatászkát vásároljunk. Na és persze – még kisdíák koromban – egyenruhát. Bizony, manapság már kevesen tudják, mit is jelentett ez, hiszen nem sok diáknak kell formaruhában feszítenie a tanórákon, akkoriban azonban még kötelező volt. És nem ám az elit iskolák kiváltsága volt az egyenruha, nem lehetett elismerő pillantásokat bezsebelni, ha az ember valamely neves tanintézmény formaruhájában feszítve sétált végig az utcán. Az akkori rendszer egyenlősítő törekvéseinek megfelelően mindenkinek ugyanazt a csúnyácska, egyenként öltönyt kellett magára öltönie,

Mégis, jók voltak ezek a bevásárlások, hiszen ilyenkor végigjárhattuk a belváros összes áruházát, a Fő utcai nagyáruházától a Zöldfa utcai Gulliverig, ami igazán különleges hely volt. A gyönyörű, virágmotívumokkal díszített, századfordulós épületben ugyanis gyermekáruház működött, ahol a magamfajta, kalandos kedvű kisrác kedvére csatangolhatott az emeleteket betöltő különböző osztályok között, és két egyenruhapróba között vagy után azért valami másfajta, nem feltétlenül a tanévkezdéshez kapcsolódó

meglepetés is kinézett. Legalább egy új, ezerszínű filctollkészlet, ami valóságos kincsnek számított – imádtam ugyanis rajzolni, egy ilyen készlettel pedig napokra el tudtam foglalni magam.

De jó volt az iskolakezdés azért is, mert szerettem a sulis ódon hangulatú folyosóit és termeit, a régi, belvárosi, egykori katolikus iskolában éreztem

- Azóta jó pár év eltelt, de
- augusztus végén, amikor a
- Petőfi-park gesztenyefáin
- ismét ökölnyi, tüskés, zöld
- gömbök virítanak, még ma is
- elkap az a furcsa szorongás.

igazán, hogy szülővárosom polgára vagyok, oda tartozom, hiszen negyven esztendővel azelőtt édesapám is ugyanazokban a padokban hallgatta a szikár, szigorú, de rendkívül művelt és felkészült paptanárok előadásait. És ugyanezért szerettem az egykor – és részben ma is – apácázárdaként működő gimnázium épületét is, hiszen négy évig bátyám is oda járt, a folyosókon pedig mindig érdeklődve néztem a sok-sok évtizeddel azelőtt ott végzett évfolyamok tablóját – és minden egyes iskolakezdéskor eszembe jutott, hogy egyre közelebb van az az időpont, amikor már a nálam fiatalabb gimnazisták az én tablótmat fogják ugyanígy nézegetni.

Azóta jó pár év eltelt, de augusztus végén, amikor a Petőfi-park gesztenyefáin ismét ökölnyi, tüskés, zöld gömbök virítanak, még ma is elkap az a furcsa szorongás – és nem csupán azért, mert vége a nyárnak, hanem azért is, mert mindig eszembe jutnak azok a régi iskolakezdések. Persze, szeretne a fene újra diák lenni, hiszen ma ugyanúgy utálnék hajnali fél hétkor kelni, mint akkoriban. De azért egy jó kis élménybeszámoló a nyári kalandokról a régi osztálytársak körében, besöprenedő az elismerő vagy éppen irigykedő megjegyzéseket nem is lenne olyan rossz.

BALOGH LEVENTE

Texas államnál kétszer nagyobb szeméttenger az óceánon

A vártnál sokkal több szeméthulladékot találtak a Kaliforniai Egyetem tengerbiológusai a Csendes-óceán Kalifornia és a Hawaii-szigetek közötti részén, a víz felszínén lebegő, több száz négyzetkilométer hosszan szétterülő szeméttakaróban. A szakemberek augusztusban több héten át a helyszínen

tanulmányozták a szeméttenger kiterjedtségét és összetételét. Az utóbbi hatvan évben az ázsiai országok és az Egyesült Államok által az óceánba bocsátott műanyag hulladékok alkotta szeméttengert, amely Nagy Csendes-óceáni Szemétfolt néven vált ismertté, először egy évtizede vizsgálta meg alaposabban Charles Moore tengerkutató. A műanyagflakonokat, -kupakokat, -zacskókat és más csomagolóanyagokat a nap sugarai lassan apró részecskékre bontják, amelyek Texas amerikai állam területénél mintegy kétszer nagyobb hulladéktakaróvá összesűrűsödve azóta is ott lebegnek a Csendes-óceán közvetlen felszíne alatt. A szakemberek néhány hulladékon angol és kínai nyelvű feliratokat láttak, ami jelzi, hogy milyen hatalmas utat tesz meg a szemét a tengerparti településektől a szél, az áramlatok sodrában az óceán közepéig. A műanyag csomagolóanyag nem bomlik le biológiailag. Szaido Kacusiko, a japán

Nihon Egyetem kémikusa a minap ismertetett tanulmányában kimutatta ugyan, hogy a tengerek vizében talán ez a hulladékfajta is megsemmisül, ettől azonban még nem sokkal lesz kívánatosabb, ugyanis a veszélyes anyagok megbomlaszthatják a tengeri állatok hormonháztartását és a növényvilágot. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja szerint körülbelül 13 ezer darab műanyagszemét lebeg az óceán minden egyes négyzetkilométerén, ám a probléma öt óceánrészen,

amelyeket kotta nélkül, improvizálva adtak elő.

Titokzatos 15. századi brit utazás Észak-Amerikába

Az első, ténylegesen brit utazó által vezetett expedíció 1499-ben indult Észak-Amerikába, ám arról egy nemrég felfedezett levélről senki sem hallott – derül ki egy frissen kiadott tanulmányból. A Bristoli Egyetem kutatója, Dr. Evan Jones által jegyzett tanulmány szerint William Weston, egy bristoli kereskedő alig két évvel John Cabot 1497-es utazása után indult el az Újvilágba. Az 1499-es utazásról eddig azonban sem ő, sem a brit tudományos élet nem tudott. Elődje John Cabot vagy olaszul Giovanni Caboto, egy velencei születésű felfedező volt, aki északi irányba hajózva próbált nyugat felé Kolumbusznál rövidebb utat találni majd az akkor még Indiának hitt Amerikába. Az első expedíció során 1497–98-ban észak-nyugatnak indulva angol zászló alatt a Matthew fedélzetén hajózva első európaiként ő fedezte és térképezte fel Labradort és Újfundlandot, majd a rossz időjárás és élelmiszerhiány hatására visszafordult. Második, 1499-es útján eltűnt Észak-Amerika keleti partjainál.

A most megjelent tanulmány szerint ezzel nem értek véget az angol kísérletezgetések: 1499-ben Cabot egyik legfőbb bristoli támogatója, William Weston is megkapta az uralkodó engedélyét, hogy nyugat felé próbálkozzon. Az utazásra a legfőbb bizonyítékot egy levél jelenti, amelyet VII. Henrik 1499. március 12-én írt Lordkancellárjának. Abban arra utasította miniszterét, hogy függesszék fel a Weston ellen folyó kancelláriai vizsgálatokat, mert „a férfi Isten segítségével kihajózik, hogy megtalálja az újonnan felfedezett földet”. Jones szerint Henrik levele azért is különleges, mert nagyon keveset tudunk a korai angol expedíciókról. Ez abból is látszik, hogy egész mostanáig senki sem hallott William Westonról. A levél azonban bemutatja, hogy ő volt az első angol, aki expedíciót vitt Észak-Amerikába.

közülük is a Csendes-óceán északi vidékén a legsúlyosabb.

Kódolt zene egy skót kastély falaiban

Titokzatos hangjegyeket rejt a stirlingi kastély egyik 16. századi faragványa: a történészek szerint a legrégebb írott skót zeneművet fedezték fel. A nullák, egyesek (I) és kettesek (II) kombinációjából egy hárfán, hegedűn és lanton játszható zene kódolható ki. A jeleket John Donaldson fedezte fel, aki épp a hatalmas faragványok másolatain dolgozott. A kutatók szerint az egyik legrégebb skót zenét fedezték fel, amely azért is különleges, mert korábban inkább kórusműveket találtak, mint zenészek számára írt műveket. Barnaby Brown, a Skót Királyi Zenei és Drámai Akadémia szakértője szerint a felfedezés segíthet megérteni a középkori és reneszánsz skót zenei alkotásokat,

Az uniós adminisztráció és az uniós lakosság

Európa nemcsak a multikulturalitás, hanem a többnyelvűség tere is. Míg az amerikai kontinensen (öt évszázaddal azután, hogy felfedezték az európaiak), az északi államokban csak két nyelvet használnak (az angolt és a franciát) és másik kettőt a déli államokban (a spanyolt és a portugált), addig a mai Európa harminc államnyelvet számol, melyekből huszonhárom uniós államokban beszélnek. Az öreg kontinens nyelvi gazdagságát folyamatosan védtek törvényekkel, olyanokkal, amelyek megtiltották a nyelvi alapú diszkriminációt, és hozzájárultak a hivatalos nyelv, illetve az „egyezmények nyelve” értékek megteremtéséhez az Európai Unió államaiban. Ez a nyelvi diverzitás megtalálható az EU-s közalkalmazottakra vonatkozóan nem csupán a nyelvi szolgáltatásokat illetően, de az egész adminisztrációs apparátusban – valamennyinek a nyelvpolitikák és a személyzet válogatása szolgál alapul. Mindezek együttesen örködnék afelett, hogy az Európai Unió hivatalos nyelvei tökéletes egyensúlyban maradjanak a szervezet adminisztrációs „szívében”. A multilingvizmust nem lehet a közalkalmazotti funkciótól elkülönítve tárgyalni, és természetesen nem lehet kiragadni az európai, illetve az EU-beli nyelvi diverzitás kontextusából. Erről 1944-ben az angol J. Donald Kingsley írt, de napjainkban ezt leginkább az etnikai kisebbségek képviselőire vonatkoztatják a több kisebbséggel rendelkező államokban, illetve más csoportokra, mint például a nyelvi közösségekre. Ez az elmélet azt bizonyítja, hogy a közalkalmazottakat (többé vagy kevésbé tudatosan) a döntésben, cselekvésben befolyásolja a társadalmi eredetük. Ez a képviselő tulajdonképpen azt mutatja meg az állampolgárnak, hogy az állami apparátust nem egy zárt kaszt vagy egy társadalmi csoport monopolizálja, hanem ellenkezésképpen, minden társadalmi réteg képviselteti magát benne. Más szóval, az ilyen képviselő a bürokráciában a hajdani meghatározást illusztrálná, amellyel Abraham Lincoln definiálta a demokráciát: a nép uralma, a népért, a nép által. Ennek az elméletnek az EU-ban több szinten is vonzata van: először is egy olyan politikai rendszerben, amelyben hiányos a demokrácia megjelenítése, érdekes lenne tisztázni a képviselői mechanizmusokat, továbbá megnyitja az elemzés útjait a nemek, a nemzetiségek, a többnyelvűség kérdéseiben. Végül, a nyelvi kérdéskörrel kapcsolatosan, ez a teória rávilágít arra, hogy a többnyelvűség – az EU-s közalkalmazotti funkcióban – alapvetően politikai vetületű és a demokratikus törvényesség eszköze. A legfrissebb hazai hír: a 2009. szeptember 4-én, Csíkszeredában, mintegy ezer résztvevővel megtartott nagygyűlésen a romániai, az erdélyi, a székelyföldi magyarság az Európa Tanács 176/1993-as számú ajánlásának és a Románia által is ratifikált Európai Kisebbségvédelmi Keretegyezmény előírásainak szigorú betartását kérte, és követeli a magyar nyelv hivatalos regionális nyelvvé való nyilvánítását.

PÁSZTOR GABRIELLA

az Oktatási, Kutatási és Innovációs
Minisztérium Kisebbségi Főosztályának
vezérigazgatója

A 2009/2010-es tanév szerkezete

Az Oktatásiügyi, Kutatási és Innovációs Minisztérium 2009/4356. számú rendelete a 2009/2010-es tanév szerkezetére vonatkozóan:

A rendelet 1. paragrafusa értelmében a 2009/2010-es tanév 35 hétből áll, mely összesen 173 munkanapot jelent.

A 2. paragrafus szerint a 2009/2010-es tanév 2009. szeptember 1-jén kezdődik, 2010. augusztus 31-én ér véget. A tanév két félévből áll, melyek a következőképpen tagolódnak:

I. félév

Tanítási időszak:

2009. szeptember 14., hétfő–2009. december 18., péntek.

2009. november 2–8. közötti időszakban az elemi osztályok diákjai, valamint az óvodások vakáción vannak.

Szünidő:

2009. december 19., szombat–2010. január 3., vasárnap.

Tanítási időszak:

2010. január 4., hétfő–2010. január 29., péntek.

Félévközi vakáció:

2010. január 30., szombat–2010. február 7., vasárnap.

II. félév

Tanítási időszak:

2010. február 8., hétfő – 2010. április 2., péntek.

Szünidő (Húsvéti vakáció):

2010. április 3., szombat–2010. április 11., vasárnap.

Tanítási időszak:

2010. április 12., hétfő–2010. június 11., péntek.

Nyári vakáció:

2010. június 12., szombat–2010. szeptember 12., vasárnap.

A rendelet 3. paragrafusa értelmében a törvény által előírt szabadnapokon nincs tanítás.

A 4. paragrafus szerint a 2009/2010-es tanévben az I. félévi dolgozatok megíratásának ajánlott határideje 2009. december 18. A 2009/2010-es tanévben a II. félévi dolgozatok megíratásának ajánlott határideje 2010. május 14.

A 6. paragrafus értelmében az országos szintű érettségi vizsgák, az abszolváló és szakképesítési vizsgák, illetve a 9. osztályos felvételi vizsgák időpontját az oktatásiügyi, kutatási és innovációs miniszter az ezekre vonatkozó rendeletekben fogadja el.

(A rendelet teljes szövege megtalálható a www.edu.ro honlapon.)

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVKLUB

Olvasson velünk! Kérje katalógusunkat!

Tel.: 0265 314314; 0365 405134; Fax: 0265 314315; Email: rendeles@emk.ro

www.emk.ro

ISKOLÁK, KÖNYVTÁRAK RÉSZÉRE KEDVEZMÉNY!

társasjátékok • logikai játékok • oktatójátékok

minden korosztálynak • ingyenes házhozszállítás*

Megrendelési szelvény

Alulírott (név/intézmény), (utca), (szám, lakrész stb.) (település románul), (irányítószám), (megye) példányban megrendelem a *Magyar Közoktatás* című havilapot a 2009-es év szeptember–decemberére. A lapok ellenértékét, lejt a (szám)/..... (dátum) számú kifizetési bizonylattal átutaltam az alábbi bankszámlaszámra.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 2,50 lej/szám, 10 lej
2009 szeptember–decemberére

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 2,00 lej/szám, 8 lej
2009 szeptember–decemberére

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas,
Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca
Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

Kedves tanárok, jövendőbeli szerzők!

Mivel a *Magyar Közoktatás* a romániai magyar oktatás vitatott kérdéseinek fóruma is kíván lenni, kérjük, fejtse ki véleményüket, osszák meg az olvasókkal tapasztalataikat, ötleteiket a következő témák valamelyikében:

1. Olvasóvá nevelés az iskolában (A kötelező és nem kötelező olvasmányok)
 2. A román nyelv és irodalom oktatásának buktatóiról
 3. A tantervi szabályozáshoz való viszonyulás gyakorlati kérdései
 4. Hogyan tarthatjuk ébren a diákok érdeklődését?
- A legjobb írásokat a lap hasábjain közöljük, szerzőjük könyvjutalmat nyer. A közlendő írások maximális terjedelme 4000 leütés (szóközökkel). (Kérjük, ha módjukban áll, mellékeljenek digitális fényképet is.) Kérjük, jelezzék, hogy a felhívás melyik pontjára jelentkeznek.

Írásaikat, véleményüket, javaslataikat, ötleteiket az mko@communitas.ro e-mailcímen fogadjuk.

A szerkesztőség

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Telefón: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

21

Diákszemmel

Miért választottam a művészeti iskolát? –

Balázs Antóniának,
a csíkszeredai Nagy István
Művészeti Gimnázium grafika
szakos, 9. osztályos diákjának
írása

12

22

Magánterület

Augusztusi gesztenyék –
Balogh Levente írása

Térkép

Partizás vakációban, avagy a félszigetlakó fiatalok drogfogyasztási szokásai –
a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szociológia és Szociális Munka Karán
működő Caritas – Drogprevenációs Iroda felmérése

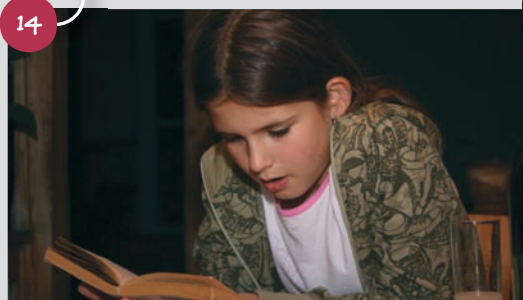
23

Színes

16

14

24

Hivatalos

*Az uniós adminisztráció
és az uniós lakosság –*
Pásztor Gabriellának,
az Oktatási, Kutatási és
Innovációs
Minisztérium
Kisebbségi Főosztálya
vezérigazgatójának írása

*Az Oktatásiügyi, Kutatási
és Innovációs Minisztérium
2009/4356. számú rendelete
a 2009/2010-es tanév szer-
kezetére vonatkozóan*

Óvoda

Külön kuckók az óvodában –
Bóné Andrea írása a csoportszobák
tevékenységközpontokra
osztásáról

Tanterem

A vizuális élménytől a szöveg felé –
Dr. Végh Balázs Béla írása az óvodai
gyermekirodalmi nevelésről

18

20

Portré

*A gyerek akkor rosszalkodik,
ha unatkozik –* Nagy Orsolya
beszélgetése Puskás Károllyal,
a nagyváradi George
Coşbuc Általános Iskola
biológianárával

Szülői szemmel

Óvodás szülő leszek! –
Bíró Blanka írása

